

Haderslev Kommune 2023

Turismepolitisk redegørelse

NIRAS

 Haderslev
Kommune

Turismepolitisk redegørelse for Haderslev Kommune er vedtaget
af Vækst- og Udviklingsudvalget 10. oktober 2023

Indhold

1. Formål	4
2. Resumé	5
3. Nationale forventninger Turismens udvikling frem mod 2030	6
4. Reason-to-go Kystmiljø og autenticitet	8
5. Turismen i tal Overnatninger og markeder	10
6. Overnatningskapacitet Geografisk kortlægning	12
7. Turismeinfrastruktur Mobilitet og forbindelser	14
8. Planlægningsmæssige bindinger Kortlægning	16
9. Udviklingsprincipper Afsæt i lokale kvaliteter	18
10. Lokaliseringsprincipper Ferie- og fritidsanlæg	20
11. Prioriterede turismeområder Kritisk masse for udvikling	21
12. Lillebælt og Aarø	22
13. Hærvejen	32
14. Haderslev by, fjord og dam	34
15. Gram Slot og hedelandskabet	36

1. Formål

Haderslev Kommune har fået udarbejdet denne turismepolitiske redegørelse med henblik på at beskrive sammenhængende, turismepolitiske overvejelser. Redegørelsen kan med en politisk godkendelse ligge til grund for turismeudviklingen i kommunen.

Den turismepolitiske redegørelse skal bl.a. danne grundlag for, at Haderslev Kommune kan træffe beslutninger om placering af nye ferie- og fritidsanlæg eller udvidelser af eksisterende anlæg i kystnærhedszonen.

Den turismepolitiske redegørelse giver en status på turismen i kommunen og forventninger til turismens udvikling de kommende år. Redegørelsen udgør således sammenhængende turismepolitiske overvejelser om udvikling af turismen lokalt i kommunen set i forhold til forventninger og tendenser regionalt og nationalt.

Redegørelsen giver desuden et bud på seks lokale udviklingsprincipper for turismen i Haderslev Kommune. Principperne har en tydelig kobling til den nationale turismeindsats, men er formuleret ud fra de konkrete udfordringer og potentialer i Haderslev Kommune, herunder ikke mindst det blå-grønne bånd, som kommunen ønsker at understøtte fra øst til vest.

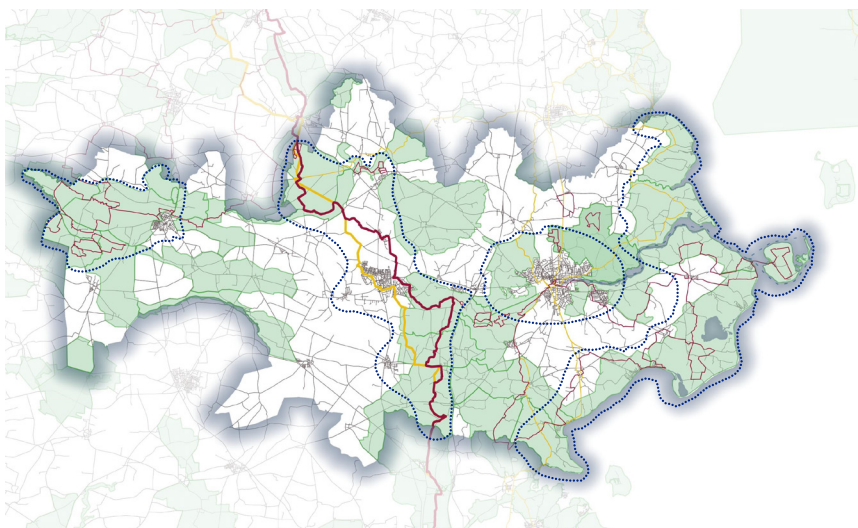
Der er desuden formuleret lokaliseringsprincipper for fremtidige ferie- og fritidsanlæg i Haderslev Kommune, særligt med henblik på at kunne ansøge om omplacering af sommerhusområder og udpegning af udviklingsområder i kystnærhedszonen. Den turismepolitiske redegørelse danner desuden baggrund for kommunens planstrategi og revision af kommuneplan.

Den turismepolitiske redegørelse er udarbejdet af NIRAS A/S i tæt samarbejde med Haderslev Kommune på baggrund af nationale analyser, lokal overnatningsstatistik, plandata og plandokumenter samt en række kvalitative interviews med lokale såvel som regionale og nationale interessenter.

De kvalitative interviews har haft til formål at kvalificere turismemæssige udfordringer og potentialer set ud fra forskellige vinkler.

Der er afholdt interviews med følgende interessenter:

- Haderslev Kommune, Christian Haugk
- Haderslev Erhvervsråd, Sofie Bundgaard
- Destination Sønderjylland, Karsten Justesen
- Udvikling Hærvejen, Mikkel von Seelen
- Dansk Kyst- og Naturturisme, Jacob R. Kirkegaard Larsen

2. Resumé

Turismen i Haderslev Kommune er en blanding af klassisk kystturisme ved Lillebælt, natur- og outdoorturisme ved Hærvejen og kulturturisme i Haderslev by og ved Gram Slot samt besøgende i forbindelse med større sportsbegivenheder i Vojens. Turisterne overnatter især i feriehus og på campingpladser, og de kommer primært fra Danmark og Tyskland.

Det er især kvaliteter i naturen og det lokale miljø, der har betydning for turisterne, når de vælger at holde ferie i Sønderjylland. Det kommer også til udtryk i Haderslev Kommune, hvor turismen især er koncentreret i fire lokale områder.

1. Lillebælt og Aarø
2. Hærvejen
3. Haderslev by, fjord og dam
4. Gram Slot og hedelandskabet

Der vurderes at være et stort potentiale for at styrke turismen i Haderslev Kommune ud fra seks udviklingsprincipper, der skal sikre en bæredygtig tilgang til turismen ud fra et socialt, miljømæssigt og økonomisk perspektiv.

Kapacitetsudvikling i hele kommunen

Den turismepolitiske redegørelse konkluderer, at der er et stort behov for at øge overnatningskapaciteten i kommunen, herunder at

- Udlæg af nye sommerhusområder kan være med til at løfte kystturismen ved Lillebælt.
- Nogle af kommunens campingpladser vil forventeligt i de kommende år omdanne pladsens indretning og tilbud for at imødekomme fremtidige generationers efterspørgsel på naturnær overnatning.
- Langs Hærvejen er der behov for overnatningsfaciliteter for at indfri potentialet for øget vandring og cykelturisme.
- I Haderslev by er der mangel på hotel- og konferencefacilitet for udvikle erhvervs- og eventurisme i byen.

Koncentrer og profiler turismen

Skab kritisk masse gennem udbygning og geografisk samling af overnatningskapacitet, oplevelser og servicefunktioner.

Gør naturen tilgængelig

Udbyg den rekreative infrastruktur i naturen og understøt med faciliteter og formidling ved særlige knudepunkter.

Skab mere kvalitet og kapacitet

Øg kvaliteten i bymiljøer og på oplevelser i naturen. Udvid overnatningskapaciteten og giv det eksisterende et kvalitetsløft.

Gør de lokale oplevelser relevante

Skab oplevelser med relevans for en bred målgruppe med afsæt i det lokale natur- og kulturmiljø.

Tænk i flere sæsoner

Skab grundlag for, at de samme steder og faciliteter kan give mulighed for oplevelser hele året.

Invester bæredygtigt

Invester i tiltag af både social, miljømæssig og økonomisk bæredygtighed. Det skaber grobund for lokalsamfund og viser hensyn til natur og klima.

Tabel: Seks udviklingsprincipper for turismen i Haderslev Kommune

Udbygning af den rekreative infrastruktur

Der findes gode vandre- og cykelruter i nord-sydlig retning, mens forbindelserne på tværs af kommunen er mere begrænsede. Derfor bør den rekreative infrastruktur generelt udbygges med nye forbindelser og loops og opgraderes med tidssvarende faciliteter og støttepunkter.

Hensyn til natur- og landskabsværdier

Redegørelsen giver forslag til lokalisering af nye ferie- og fritidsanlæg på placeringer, der påvirker natur- og landskabsværdier mindst muligt, bl.a. ved at koncentrere turismen på udvalgte steder, hvor der er eller kan skabes kritisk masse for turismen, hvorved andre områder kan friholdes.

Prioriterede turismeområder

Den turismepolitiske redegørelse peger på fire prioriterede turismeområder, hvor der er formuleret sammenhængende turismepolitiske overvejelser, som kan ligge til grund for kommunalbestyrelsens beslutninger om fremtidig planlægning.

De fire områder kan samtidig være udgangspunkt for en samlet strategi for udvikling af profilering af turismen i Haderslev Kommune.

Turismens udvikling frem mod 2030

3. Nationale forventninger

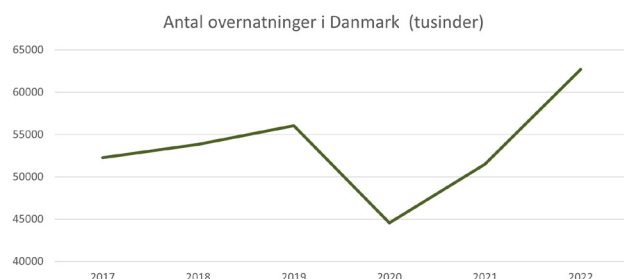
Investering i kapacitet, certificeringer og lokal involvering skal sikre en bæredygtig udvikling af dansk turisme

I Danmark har turismen oplevet en relativt hurtig genopretning efter COVID-19, men turismen fra flere af de udenlandske markeder er stadig under niveau.

2022 var et historisk godt år for dansk turisme, hvilket især skyldes antallet af danske, tyske og hollandske turister. Andre udenlandske markeder er stadig ikke tilbage på niveauet fra 2019.

I dag er det dog andre usikkerhedsfaktorer, der forventes at kunne påvirke turismen fremover, herunder krigen i Ukraine, stigende inflation og højere energipriser.

Derudover er tendensen, at turismen skal udvikle sig bæredygtigt og regenerativt. Det vil sige, at turismen i højere grad forventes at skulle bidrage positivt til miljø, klima, lokalsamfund mv.

Indikatorer for vækst i den nationale strategi for dansk turisme

Den nationale turismestrategi angiver en forventet vækst i antal overnatninger på 15,9 % i 2030 set i forhold til 2019-niveau. Det svarer til en vækst på 15,9 millioner overnatninger på landsplan.

Den gennemsnitlige vækst pr. år forventes således at være på 3,8 % fra 2021 til 2030. Specifikt for kyst- og naturturismen sigtes mod en gennemsnitlig vækstrate årligt på 2,1 %¹.

6 ¹ Kilde: Statusanalyse af turismens udvikling og konkurrenceevne, April 2023, Det Nationale Turismeforum

Vækst kræver kapacitet

Vækst i turismen kræver markedsrelevant kapacitet, som imødekommer efterspørgslen fra turisterne i forhold til overnatningsform, bæredygtighed, tryk, ferietyper mv.

Dansk turisme har igennem flere år været udfordret af manglende investeringer i overnatningskapacitet, især i kystområderne, hvor kapaciteten ikke er fulgt med efterspørgslen. Det har medført et stort slid på den eksisterende kapacitet, og der er et stort behov for investeringer i bæredygtig, markedsrelevant overnatningskapacitet.

Bæredygtig turismeudvikling

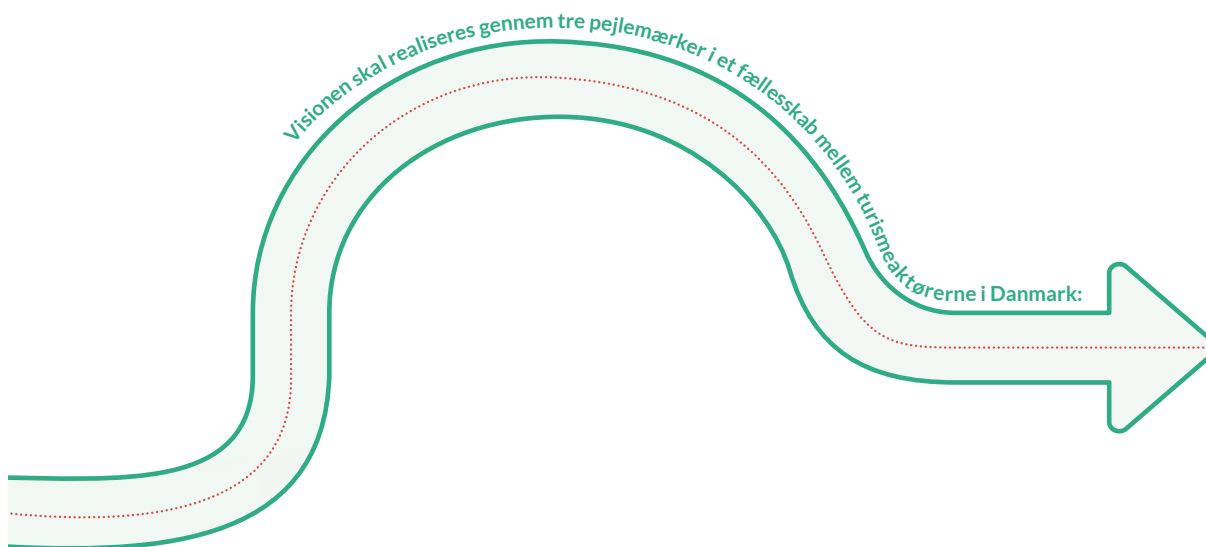
I den nationale turismestrategi understreges det, at fremtidens turisme skal være bæredygtig socialt, økonomisk og miljømæssigt.

- **Økonomiske forhold** omhandler bl.a. beskæftigelse og indtægter fra turismen.
- **Sociale forhold** omhandler bl.a. presset på lokalområder samt lokalbefolkningens tilfredshed og opbakning til turismen
- **Miljømæssige forhold** omhandler bl.a. turismens effekt på energiforbrug, CO₂-udledning, affaldshåndtering mv.

Illustrationen på modsatte side viser pejlemærker og indikatorer for bæredygtig vækst i dansk turisme.

Nationale indsatser i kyst- og naturturismen

Dansk Kyst- og Naturturisme bidrager til udviklingen af de danske destinationer med nationale programmer inden for 1) Turismeinfrastruktur i verdensklasse, 2) State-of-the-art overnatningskapacitet, 3) Power på innovationskraft og iværksætter og 4) Markante fortællinger.

Pejlemærker	Indikatorer for 2030
Grønne og bæredygtige løsninger med mindre miljø- og klimaftryk	Alle offentlige turismeorganisationer skal være bæredygtighedscertificeret.
	70 pct. af alle overnatningssteder i Danmark skal være bæredygtighedscertificerede.
	Danmark skal ligge nummer 1 blandt landene i Nordeuropa i forhold til turisternes vurdering af landet som et miljøvenligt rejsemål.
Flere turister med et større turismeforbrug i Danmark	Turismeomsætningen i Danmark skal nå 190 mia. kr.
	Dansk turisme skal runde 72 mio. overnatninger.
	Antallet af overnatninger uden for højsæsonen (juli og august) skal udgøre 2/3 dele af overnatninger i 2030.
Tilfredse turister, borgere og medarbejdere	Danmark skal ligge i top 3 blandt landene i Nordeuropa, når det gælder de udenlandske turisternes overordnede tilfredshed med ferieoplevelsen i landet.
	Borgernes overordnede opfattelse af turismens betydning som positiv for det danske samfund øges.
	Mindst 80 pct. af medarbejderne i turismeerhvervet skal være tilfredse med deres job som helhed.

Kilde: National strategi for bæredygtig vækst i dansk turisme, Erhvervsministeriet, 2022

Kystmiljø og autenticitet

4. Reason-to-go

Turisterne besøger særligt steder i Haderslev Kommune på grund af kvaliteter i naturen og det lokale miljø

Haderslev Kommune er en del af Destination Sønderjylland sammen med Sønderborg, Tønder og Aabenraa Kommuner. Destination Sønderjyllands fælles strategi har overskriften "Aktiv sammen".

Når turisterne vælger at holde ferie i Destination Sønderjylland, så er det i høj grad for at være i naturen. Det handler både om afslapning på strandene og om vandreture og længere gåture i naturen. Derudover tæller oplevelsen af det lokale bymiljø også højt.

Tabellen viser de årsager, som turisterne angiver for valget af Danmark (og specifikt Sønderjylland) som feriedestination. Her vejer afslapning, natur og lokalbefolkning højere end for resten af Danmark.

De lokale kvaliteter i Haderslev Kommune

Turister skelner ikke mellem kommuner, men ser mulighederne inden for en større geografi. For den kommunale planlægning giver det dog alligevel mening at kigge på, hvilke steder og fortællinger, der udgør fundamentet for turismerelaterede aktiviteter i kommunen.

Svar på spørgsmålet: I hvilken grad er dette årsager til, at du har valgt at holde ferie i Danmark? Kilde: Turistundersøgelsen 2022, Destination Sønderjylland (Wilke, 2023)

Haderslev Kommune byder på flere kvaliteter af både natur- og kulturmæssig karakter.

Af særlige kulturmæssige kvaliteter kan nævnes:

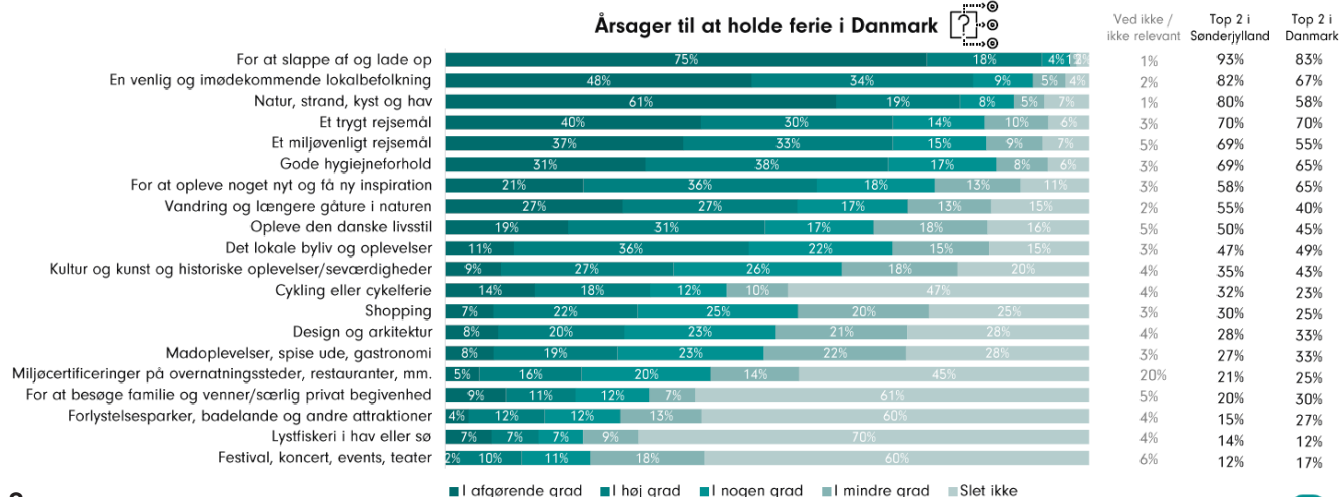
- Haderslev Domkirke
- Haderslevs gamle bykerne
- Gram Slot
- Tørning Mølle
- Flyvestation Skrydstrup, Haderslev Kaserne

Af særlige naturmæssige kvaliteter kan nævnes:

- Aarø og Aarø Sund
- Lillebælt
- Haderslev Fjord
- Tunneldalen
- Hærvejen

Af særlige eventrelaterede kvaliteter kan nævnes:

- Sydbank Arena
- Vojens Speedway Center
- Vojens Isarena
- StreetDome
- Særlige events som Tour de France, Kløften Festival etc.

Overnatning og markeder

5. Turismen i tal

Antallet af overnatninger stiger i Haderslev Kommune. Camping og feriehuse er populære overnatningsformer.

Turismen i Haderslev Kommune har kun i mindre grad været påvirket af COVID-19 krisen. Dette kan forklares med, at mange danske turister valgte at holde ferie i Danmark på campingpladser og i feriehuse¹.

Vækst i antal overnatninger 2017-2022

I Haderslev Kommune var der i 2022 ca. 800.000 overnatninger på kommunens campingpladser, lejede ferieboliger, hoteller, lystbådehavne og vandrerhjem. Antallet af overnatninger har været stigende i de senere år. Sammenlignet med 2017 er antallet af overnatninger steget med ca. 20 %, hvilket svarer til stigningen på landsplan, men er lidt mindre end den gennemsnitlige stigning i Destination Sønderjylland (25 %).

Camping og feriehuse udgør ca. 85 % af overnatningerne

Overnatningerne fordeler sig i 2022 med 52 % på campingpladserne og 34 % i lejede feriehuse. Hotellerne udgør knap 10 % af overnatningerne i Haderslev Kommune.

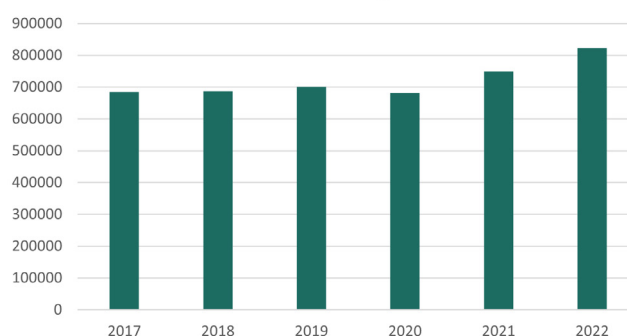
Campingpladserne bidrager altså med mere end halvdelen af overnatningerne i kommunen. Det er især de danske turister, der foretrækker at overnatte på campingpladser, mens de udenlandske turister især vælger at overnatte i lejet feriehuse.

Danmark og Tyskland er de største markeder

Under Covid-19 har der været en stigende andel af danske turister, hvilket kan skyldes, at der i 2020-2021 var store begrænsninger på udlandsrejser. I 2022 er de udenlandske turister vendt tilbage, og udgør ca. samme andel som før Covid-19.

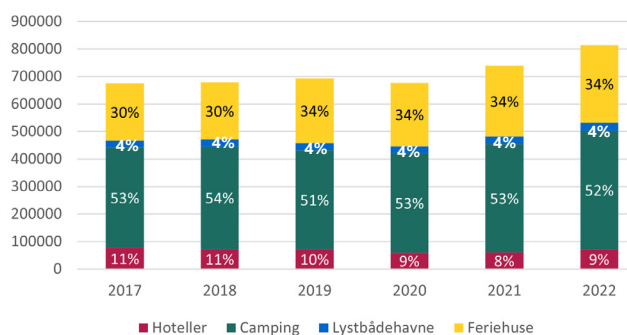
Tyskland udgør langt det største udenlandske marked, idet 85 % af de udenlandske turister kommer herfra. Herudover kommer ca. 5 % fra Holland og 3 % fra Norge, målt på data fra 2022.

Antal overnatninger i alt

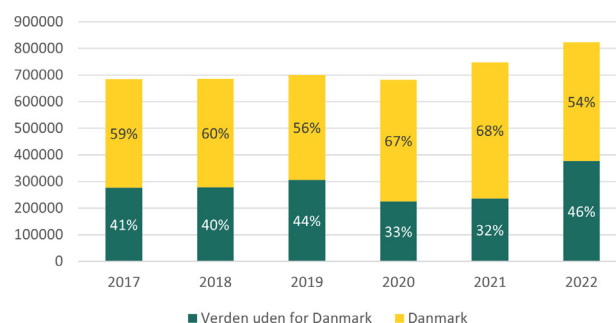
Antal overnatninger i Haderslev Kommune, 2017-2022.
Kilde: Visit Denmark

Overnatningsformer

Overnatninger fordelt på overnatningstyper i Haderslev Kommune, 2017-2022. Kilde: Visit Denmark

Nationalitet

Overnatninger i Haderslev Kommune fordelt på danske og udenlandske turister, 2017-2022. Kilde: Visit Denmark

¹ Ovenstående overnatningstal inkluderer ikke dagsturister og besøgende i forbindelse med events, som ikke overnatter i kommunen.

Geografisk kortlægning

6. Overnatningskapacitet

Lillebælt er en attraktiv placering for sommerhuse og campingpladser. Hotelkapaciteten er begrænset.

I Haderslev Kommune findes en række campingpladser og spredte sommerhusområder ved Lillebælt, mens hotelkapaciteten i Haderslev by begrænser sig til to mindre hoteller.

Overnatningskapaciteten i Haderslev Kommune er især kendetegnet ved mange campingpladser og attraktive, men relativt få og spredte sommerhusområder.

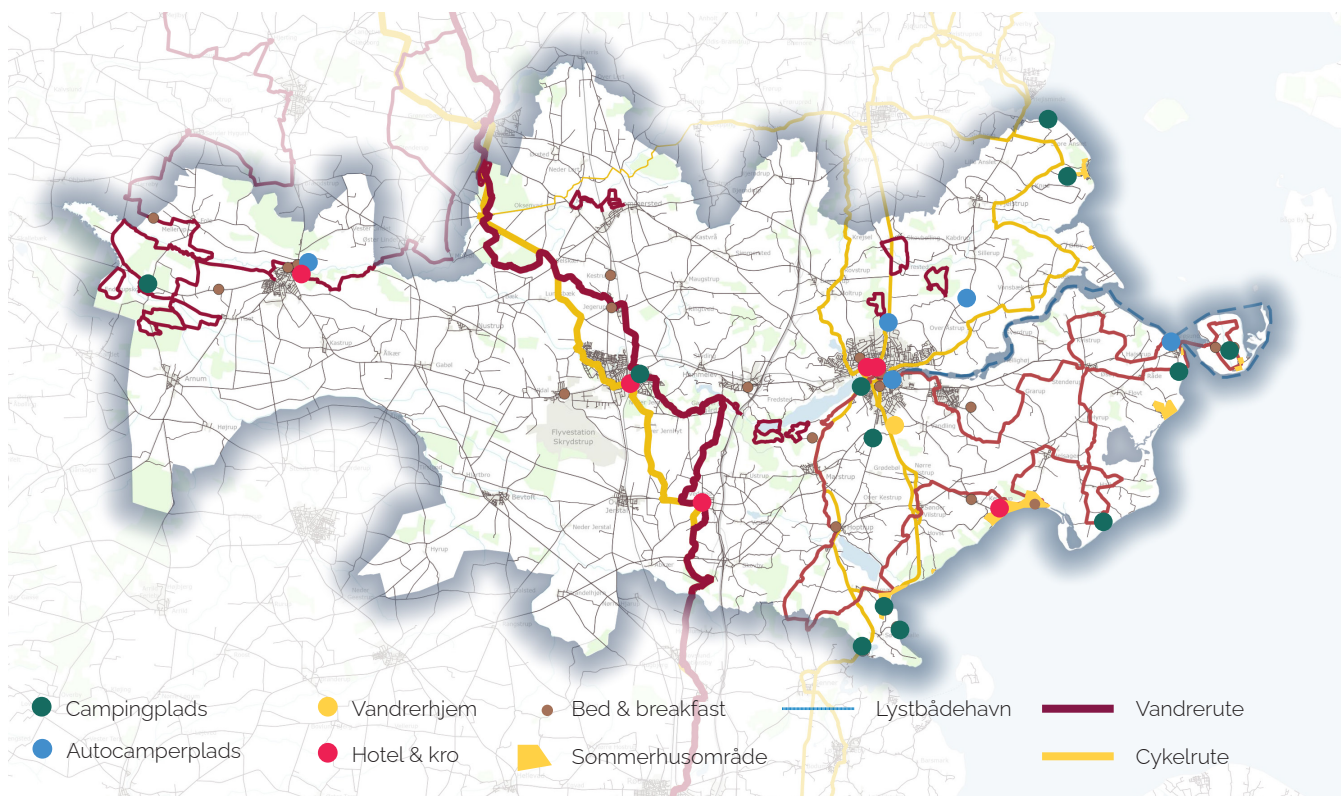
Der er behov for at udvikle markedsrelevant kapacitet i hele kommunen, dels gennem udlæg af nye sommerhusområder, dels gennem modernisering og omdannelse af campingpladser samt etablering af andre naturnære overnatningstypologier.

Camping og vandrerhjem

Destination Sønderjylland er blandt de fem største campingdestinationer i Danmark med hele 10.800 enheder.

Der findes 11 campingpladser i Haderslev Kommune, hvoraf de 8 er lokaliseret ved Lillebælt og på Aarø. Én ligger ved fjorden i udkanten af Haderslev by, én er placeret i Vojens, og én ligger lidt uden for Gram. Der er desuden et vandrerhjem bynært ved Haderslev Dam.

Kapacitetsudnyttelsen på campingpladserne er generelt meget sæsonpræget, men varierer fra sted til sted. Generelt er udnyttelsen dog lav sammenlignet med hoteller og feriehus.

Den gennemsnitlige kapacitetsudnyttelse på campingpladser i Haderslev Kommune er 13 %, men i højsæsonen nærmer den sig 50 %.

Feriehuse

Sommerhusområderne er alle placeret ved Lillebælt med områder ved Diernæs Strand, Vikær Strand, Vilstrup Strand og Tormaj i den sydlige del af kommunen samt et større sammenhængende område ved Kelstrup Strand og Hejsager Strand. Derudover findes der to mindre områder på Aarø og ved Aarøsund samt et større område ved Flovt Strand og Havbakken.

Nord for fjorden findes et større sommerhusområde ved Sandersvig samt et mindre område ved Jørlløgevej.

Feriehuse er både i Sønderjylland og generelt et særdeles efterspurgt overnatningsprodukt og en vigtig faktor for at udvikle turismen i et lokalområde.

Lystbådehavne og autocamperpladser

Haderslev Kommune har fem autocamperpladser placeret ved og omkring Haderslev Fjord og Lillebælt. Autocamperpladser er efterspurgt og udgør en vigtig del af et fremtidigt overnatningstilbud.

Der er lystbådehavne på Aarø, Aarøsund og i Haderslev.

Hoteller og kroer

Der findes få hoteller og kroer, som dog understøtter turisme og lokalsamfund i Haderslev by, i Vojens, ved Lillebælt og ved Vedsted. Af samme grund er der stort set ingen erhvervsturisme i kommunen, og i forbindelse med events, overnatter turisterne ofte i andre kommuner.

Vurdering:

- Udlæg af nye sommerhusområder kan være med til at udvikle kystturismen.
- Omdannelse af campingproduktet må forventes de kommende år, ligesom også autocamperpladser efterspørges i stigende grad.
- Behov for kvalitetsfyldt overnatningskapacitet ved Hærvejen for at styrke vandre- og cykelturismen.
- Investering i hotelkapacitet er nødvendig for at fremme erhvervs- og eventturismen.

Mobilitet og forbindelser

7. Turismeinfrastruktur

Turisternes foretrukne transportmiddel er bilen, men cykel- og vandreturismen er under udvikling.

I Haderslev Kommune er der langt fra øst til vest, og hverken den kollektive eller rekreative infrastruktur skaber oplagte forbindelser på tværs af kommunen.

Derimod er forbindelserne i nord-sydlig retning mere oplagte med Hærvejen, cykelrute N8 (Østersøruten), cykelrute N5 (Østkystruten), motorvej E45 og togforbindelser via Vojens. Mere end 90 % af turisterne angiver bilen som transportform under deres besøg.

Haderslev Kommune ligger inden for en times kørsel fra den tyske grænse og har derfor et godt afsæt for at tiltrække tyske turister til destinationer i kommunen eller forlænge deres rejse med et ophold på vej videre op gennem Jylland.

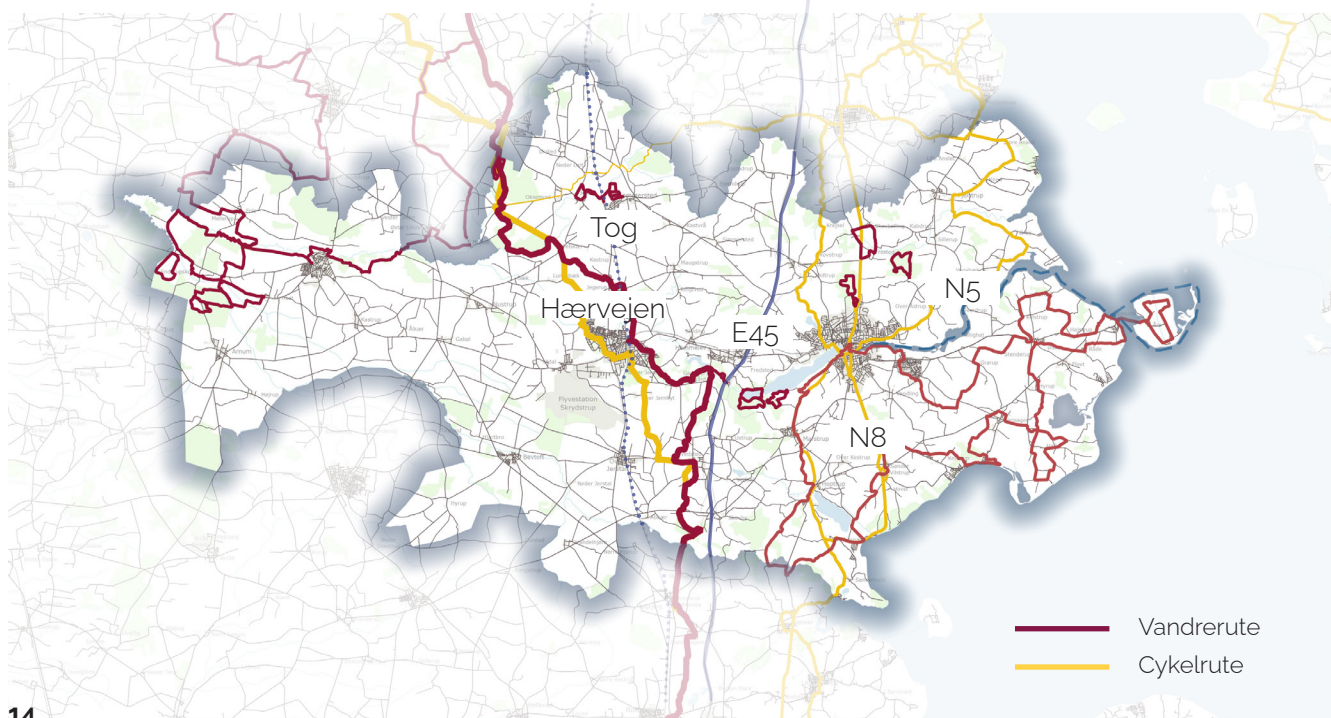
Hærvejen forløber i både et vandrespor og et cykelspor fra Immervad Bro via Vedsted, Vojens og Oksenvej og videre mod Jels.

Vandreruten har karakter af transportetape med få natur- og oplevelsesmæssige kvaliteter, mens cykelruten har et større potentiale som rekreativ rute. Der bliver i et tværkommunalt samarbejde, Udvikling Hærvejen, arbejdet på at udvikle Hærvejens potentiale for outdoorturisme.

Der findes desuden flere mindre vandreruter samt den længere Camino Haderslev Næs.

Vurdering:

- Hærvejen kan være løftestang for udvikling af vandre- og cykelturisme.
- Bilen vil fortsat være central for turisme i Haderslev, men der er potentiale i at koble bilisme med lokale vandre- og cykelruter.
- Den rekreative turismeinfrastruktur bør generelt opgraderes med tidssvarende overnatningskapacitet og forplejningsmuligheder.

Kortlægning

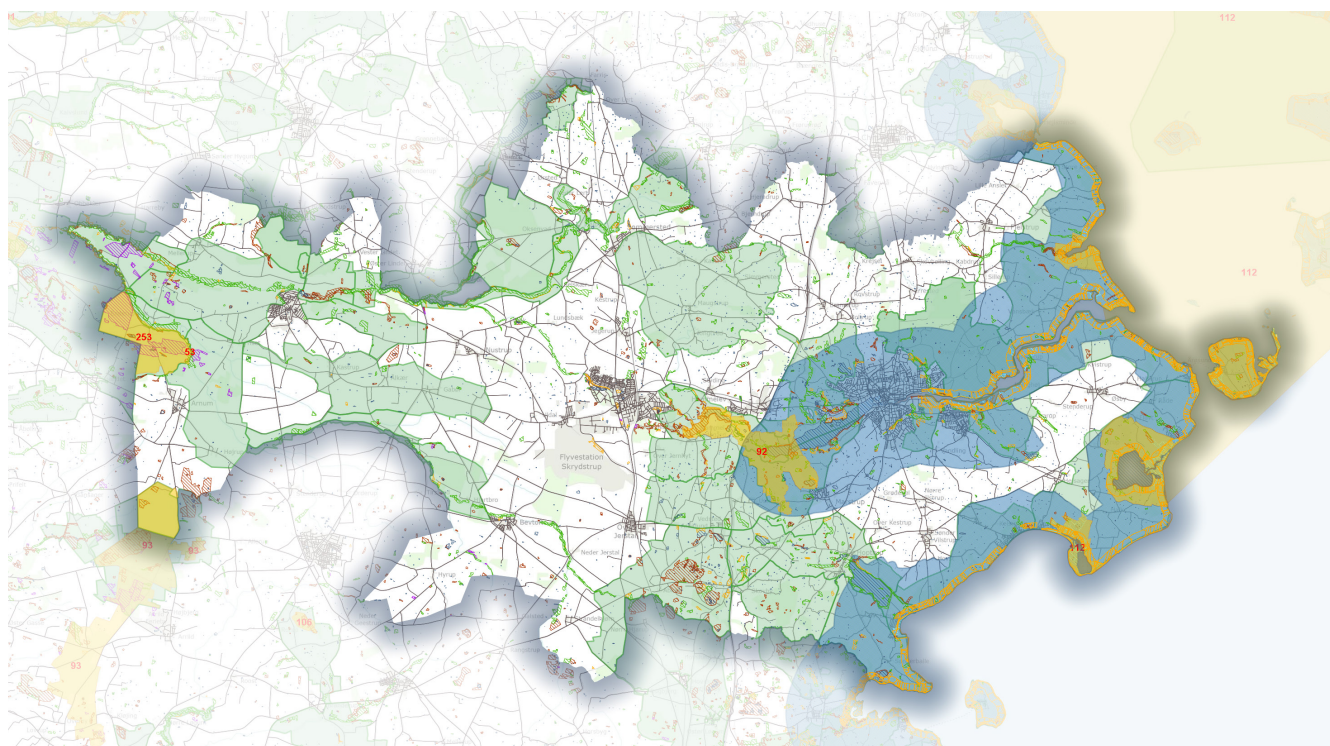
8. Planlægningsmæssige bindinger

Udvikling af turismen i forbindelse med kommuneplanen omhandler ofte lokalisering af nye anlæg til ferie- og fritidsformål. Der er en række forhold, der skal undersøges og afvejes, før en eventuel ændret arealanvendelse kan komme på tale.

For planlægning i kystnærhedszonen gælder, at ferie- og fritidsanlæg skal lokaliseres efter sammenhængende turistpolitiske overvejelser og kun i forbindelse med eksisterende bysamfund eller eksisterende, større ferie- og fritidsbebyggelser. Desuden skal offentlighedens adgang til kysten sikres og udbygges.

Nye sommerhusområder skal placeres uden for områder med særlige landskabsinteresser og naturbeskyttelsesinteresser og må ikke være i strid med væsentlige nationale interesser. Nye sommerhusområder skal ligeledes placeres uden for naturområder beskyttet af naturbeskyttelsesloven eller strandbeskyttelseslinjen eller klitfredede områder.

Derudover kan Ministeren for Landdistrikter efter ansøgning fra kommunen udpege udviklingsområder i kystnærhedszonen, hvis disse ikke omfatter arealer med særlige natur-, miljø, og landskabsinteresser.

Kortlægning af planlægningsmæssige bindinger for udvikling af ferie- og fritidsanlæg

	Kystnærhedszone		§3 Sø		§3 Overdrev
	Natura 2000 områder		§3 Eng		§3 Strandeng
	Bevaringsværdige landskaber		§3 Mose		Strandbeskyttelseslinje

Kortet på modsatte side viser bindinger, som er relevante for udviklingen af turismen i Haderslev Kommune. Her er det især kystnærhedszonen, strandbeskyttelseslinje, bevaringsværdige landskaber samt beskyttede naturtyper og international naturbeskyttelse (Natura 2000), der vanskeliggør udvikling af nye ferie- og fritidsanlæg, herunder også sommerhuse.

Det er derfor væsentligt, at nye udlæg sker efter klare udviklings- og lokaliseringsprincipper tilpasset de lokale forhold. Disse er beskrevet på side 18-19.

Kystnærhedszone

Formålet med kystnærhedszonen er at sikre og udbygge offentlighedens adgang til kysten samt at bevare de danske kyster og strandes særkender.

De attraktive ferieområder ved Lillebælt er omfattet af kystnærhedszone. Kystnærhedszonen skal som udgangspunkt friholdes for bebyggelse, der ikke er afhængig af en kystnær placering.

Lokalisering af nye ferie- og fritidsanlæg skal endvidere ske i forbindelse med eksisterende bysamfund eller større ferie- og fritidsbebyggelser.

Nye sommerhusområder kan kun udlægges ved et landsplandirektiv. Plan- og landdistriktsstyrelsen er myndighed på udlæg af nye sommerhusområder i kystnærhedszone.

Strandbeskyttelseslinje

Strandbeskyttelseslinjen på 300 meter fra kysten (100 meter i sommerhusområder) er en forbudszone, der som udgangspunkt skal friholdes for ny bebyggelse og anlæg.

Naturbeskyttelse og Natura 2000 områder

Der er fire Natura 2000 områder i Haderslev Kommune. Det største er Natura 2000 område 112 (Lillebælt), der dækker et stort areal i Lillebælt inkl. nogle landarealer.

Område 92 (Pamhule Skov og Stevning Dam) er en tunneldal med væsentlige skovtyper og fuglebeskyttelse. Området er statsejet.

Område 253 (Stensbæk plantage) er specielt udpeget for at beskytte forekomster med indlandsklitter og er ligeledes fuglebeskyttelsesområde. Området er statsejet.

“Danmarks kyster og strande er et særkende, og den frie adgang til strandene er et fælles gode. Disse værdier skal bevares, samtidig med at det gøres nemmere for borgere i de kystnære områder og for virksomheder bl.a. inden for kyst- og naturturisme at skabe vækst og jobmuligheder”

- Kilde: Oversigt over nationale interesser i kommuneplanlægning.

Endelig ligger en del af område 93 (Lindet Skov) i Haderslev Kommune. Området er udpeget med henblik på at beskytte forekomster med indlandsklit og er ligeledes fuglebeskyttelsesområde. Området er statsejet.

Der findes desuden flere områder med beskyttede naturtyper, herunder eng, mose, overdrev, sø og strandeng.

Bevaringsværdige landskaber

Udpegningen af bevaringsværdige landskaber har til formål at sikre, at der tages hensyn til de særlige landskabelige værdier ved placering eller udformning af nyt byggeri og anlæg i det åbne land.

Bevaringsværdigt landskab bør som udgangspunkt friholdes for byggeri og tekniske anlæg af hensyn til oplevelsen af landskabet.

Afsæt i de lokale kvaliteter

9. Udviklingsprincipper

De nationale udviklingsprincipper for kyst- og naturturismen danner ramme for udviklingen i Haderslev Kommune

Haderslev Kommune ønsker at udvikle turismen med afsæt i de lokale og stedbundne kvaliteter ud fra følgende målsætninger, som udgør rammen for kommunens planstrategi under temaet "kultur og turisme":

- Kulturliv og sammenhængskraft på tværs af kommunen
- Vi vil udvikle den kyst- og naturnære turisme
- Vi vil styrke overnatningskapaciteten i Haderslev Kommune
- Bæredygtig turismeudvikling

Denne turismepolitiske redegørelse supplerer planstrategien ved at inddrage yderligere indsigter fra nationale og kommunale målsætninger, hvorpå der er formuleret seks udviklingsprincipper.

Principperne er beskrevet med afsæt i udviklingsprincipper fra Dansk Kyst- og Naturturisme og omsat til den lokale kontekst i Haderslev Kommune.

I Sønderjylland bliver de bedste ferieoplevelser skabt, når vi er aktive sammen.

Det er her, hvor naturen og historien begejstrer både børn og voksne og inviterer til aktivitet og fordybelse på alle tider af året.

– Vision, Destination Sønderjylland

Koncentrer og profiler turismen Skab kritisk masse gennem udbygning og geografisk samling af overnatningskapacitet, oplevelser og servicefunktioner.

Haderslev Kommune har flere interessante seværdigheder og attraktioner, men ikke en skarp profil i turismemæssig sammenhæng. Det er imidlertid en mulighed for at kunne skabe en tidssvarende og bæredygtig profil, som adskiller sig fra Vestkysten og andre etablerede tilbud.

Der pågår netop nu et arbejde med at styrke turismen på Aarø, hvor der er et stort potentiale for at arbejde med naturturisme som fundament for et levedygtigt ø-samfund. Aarø bør stå som en central brik i kommunens turismeprofil.

I destinationssamarbejdet bør man ligeledes se på, hvad der kan styrkes på tværs af kommuner, og hvad Haderslev Kommune kan bidrage med ind i den samlede fortælling om Destination Sønderjylland.

Gør naturen tilgængelig Udbyg den rekreative infrastruktur i naturen og understøt med faciliteter og formidling ved særlige knudepunkter.

Outdoorturismen er det hurtigst voksende turismemarked og rummer uudnyttede muligheder. Det er vigtigt, at udviklingen sker i balance med hensynet til landskabet og natur.

Den rekreative infrastruktur er et vigtigt fundament for at øge natur- og outdoorturismen. Her bør der især arbejdes med at skabe sløjfer eller loops, som giver mulighed for at gå på opdagelse og vende tilbage til udgangspunktet frem for kun at fragte sig fra A til B. Det giver mulighed for at holde turisterne i området i længere tid - og samtidig er ruter i naturen også attraktive for lokale og bidrager dermed til et godt lokalsamfund.

Der er især potentialer i at gøre naturen tilgængelig langs med Hærvejen, omkring Haderslev by og på Aarø.

Skab mere kvalitet og kapacitet Øg kvaliteten i bymiljøer og på oplevelser i naturen. Udvid overnatningskapaciteten og giv det eksisterende et kvalitetsløft.

Der er stigende efterspørgsel på oplevelser og overnatningstilbud af høj kvalitet. Det gælder både oplevelser i byen, på kulturattraktioner og i naturen.

Overnatningskapaciteten skal forøges med både investering i nye udlæg af sommerhusgrunde og omdannelse af eksisterende bygninger og traditionelle anlæg, som f.eks. campingpladser.

Certificering af overnatningssteder vil opleves som et kvalitetsstempel - og om få år være en forventning til enhver destination. Certificeringsordninger kan være en ramme for at arbejde med kvalitetsudvikling på eksisterende overnatningssteder, vandreruter mv.

Gør de lokale oplevelser relevante Skab oplevelser med relevans for en bred målgruppe med afsæt i det lokale natur- og kulturmiljø.

Turisterne sætter stor pris på at opleve det lokale og autentiske miljø. Haderslev Domkirke og den gamle bykerne er et godt eksempel på et bymiljø, som har en fortælling, der er markant og relevant for en bred målgruppe.

Det er vigtigt, at lokale oplevelser udvikles med relevans og sammenhæng til en større regional eller national fortælling. Det gør det lokale interessant for en bred målgruppe.

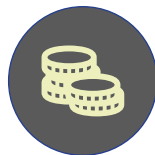
Ved udvikling af Hærvejen bør fortællingen ved knudepunkter f.eks. knyttes op til fortællingen om Hærvejen, hvorved både fortællingen om det lokale liv og fortællingen om ruten op gennem Jylland står stærkere.

Tænk i flere sæsoner Skab grundlag for, at de samme steder og faciliteter kan give mulighed for oplevelser hele året.

Det primære segment i Destination Sønderjylland er ældre par og vennegrupper uden børn. Det er et attraktivt segment med høj købekraft, og de rejser gerne i skuldarsæsonerne. Gruppen vil vokse markant i de kommende år og kan således være et godt grundlag for at skabe mere helårsturisme.

Det vil derfor være relevant at udvikle faciliteter og steder med henblik på, at de skal være attraktive og kunne forskellige ting på forskellige tider af året.

Investér bæredygtigt Investér i tiltag af både social, miljømæssig og økonomisk bæredygtighed. Det skaber grobund for lokalsamfund og viser hensyn til natur og klima.

Investeringer i udvikling af turismen skal være bæredygtige økonomisk, socialt og miljø-/klimamæssigt. Tendensen er, at turismen i højere grad skal være regenerativ og dermed bidrage til f.eks. at forbedre naturforholdene eller gøre et lokalsamfund mere attraktivt.

På Aarø planlægges et stort natur- og turismeprojekt, der både skaber et fundament for naturturisme på Aarø og samtidig øger andelen af beskyttet natur markant. Den slags investeringer giver plus på mange bundlinjer og bidrager desuden til en stærk fortælling.

Certificeringer skaber troværdighed og kan ligeledes bidrage til, at nye og eksisterende turismeanlæg udvikles bæredygtigt.

Ferie- og fritidsanlæg

10. Lokaliseringsprincipper

Lokalisering af nye ferie- og fritidsanlæg skal ske under hensyntagen til nationale interesser samt regionale og lokale vurderinger og målsætninger for udviklingen af turismen – sådan som de er skitseret i redegørelsens indledende kapitler.

De nationale interesser omfatter bl.a. internationale naturbeskyttelsesområder og udvikling i kystnærhedszonen, mens de lokale planlægningsmæssige forhold administreres i kommuneplanens retningslinjer og udlæg af rammeområder.

Med afsæt i dette og de beskrevne udviklingsprincipper for turismen, udgør følgende lokaliseringsprincipper rammen for placering af fremtidige ferie- og fritidsanlæg og for udvidelse af eksisterende anlæg i Haderslev Kommune:

Ufravigelige krav jf. planloven

Af Planlovens §5.b fremgår lovgrundlaget for planlægning af ferie- og fritidsanlæg i kystnærhedszonen.

- Ferie- og fritidsanlæg skal lokaliseres efter sammenhængende turistpolitiske overvejelser og kun i forbindelse med eksisterende bysamfund eller større ferie- og fritidsbebyggelser, og offentlighedens adgang til kysten skal sikres og udbygges.
- Nye sommerhusområder skal placeres uden for områder med særlige landskabsinteresser og naturbeskyttelsesinteresser og må ikke være i strid med væsentlige nationale interesser. Nye sommerhusområder skal placeres uden for naturområder beskyttet af naturbeskyttelsesloven, strandbeskyttelseslinjen eller klitfredede områder.
- Der kan udpeges udviklingsområder i kystnærhedszonen, hvis disse ikke omfatter arealer med særlige natur-, miljø- og landskabsinteresser.

Supplerende principper for Haderslev Kommune

- Nye, større ferie- og fritidsanlæg skal primært placeres i de prioriterede turismeområder, hvor der er kritisk masse og hvor anlægget kan udgøre et kvalitetsfyldt supplement til det eksisterende udbud.
- Nye ferie- og fritidsanlæg skal generelt søges placeret med nærhed til by, infrastruktur og naturkvaliteter, som eksempelvis hav, fjord og skov.
- Mindre ferie- og fritidsanlæg søges etableret med nærhed til natur, sti- og vandreruter eller mindre byer, hvor de kan understøtte den lokale udvikling.
- Nye ferie- og fritidsanlæg i naturområder bør udvikles på en måde, hvor de kan tilpasses naturen og landskabets kvaliteter i udtryk og funktion.
- Der kan arbejdes med midlertidige eller mobile løsninger for at afprøve økonomisk, social og miljømæssig bæredygtighed i forbindelse med nye anlæg eller ved omdannelse og udvidelse af eksisterende anlæg.
- Udvikling af nye og eksisterende anlæg bør altid ske i dialog med lokalsamfundet og relevante aktører i turisterhvervet.

På de følgende sider beskrives udviklingspotentialer i fire afgrænsede områder med eksempler på udviklingsspor, som konkretiserer både udviklings- og lokaliseringsprincipper.

Kritisk masse for udvikling

11. Prioriterede turismeområder

Fire afgrænsede områder har særlig potentiale for udvikling af turisme i Haderslev Kommune

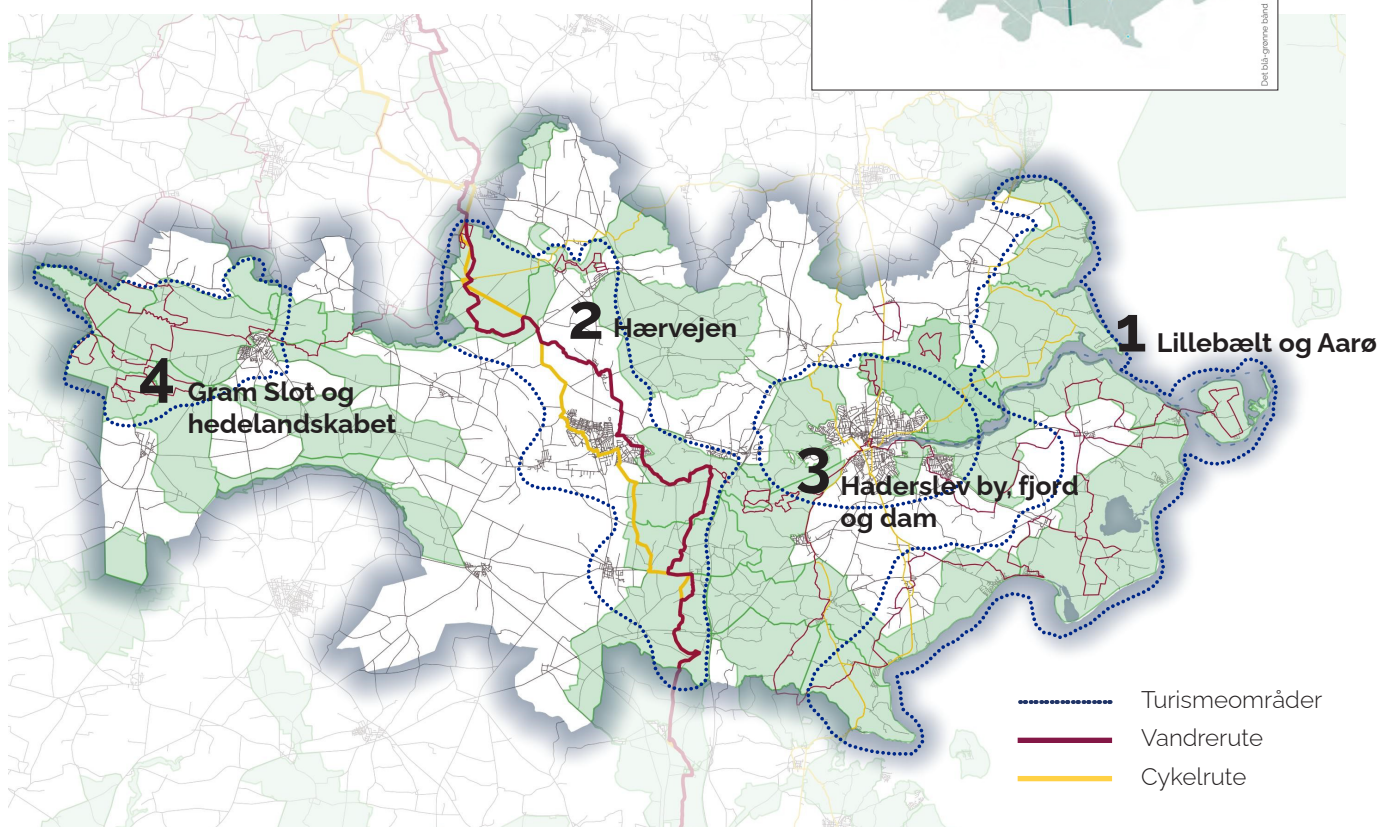
Haderslev Kommune tager i planstrategien afsæt i det blågrønne bånd, der illustrerer den strategiske overligger for kommunens udvikling. Det blågrønne bånd forbinder Aarø i øst med Fole og Arnum i vest. Kommunen vil arbejde for at fremme kultur- og naturoplevelser i og omkring det blågrønne bånd – fra fjord til lergrav.

For at kunne arbejde turismepolitisk og konkret med udviklingen peger denne redegørelse på fire områder, der har kritisk masse og særligt potentiale for øget turisme i de kommende år. Disse fire områder bør derfor prioriteres i kommunens fysiske planlægning og eventuelle investeringer i faciliteter til kultur- og naturoplevelser.

Fire prioriterede områder:

1. Lillebælt og Aarø
2. Hærvejen
3. Haderslev by, fjord og dam
4. Gram Slot og hedelandskabet

I de følgende kapitler beskrives de fire områder med turismepolitiske overvejelser og særlige forhold omkring lokalisering af nye ferie- og fritidsanlæg.

Prioriteret turismeområde

12. Lillebælt og Aarø

Der er potentiale for øget overnatningskapacitet ved Lillebælt samt konkrete tiltag for øget naturturisme på Aarø

Lillebælt og den jyske østkyst tilbyder et andet turismeprodukt end Vestkystens rå og mere barske natur. Østkystens vand er roligt og indbyder til leg med familievenlige strande og enestående oplevelser på havet i kajak eller sejlbåd. I de kommende år skal der udarbejdes en samlet udviklingsplan for den jyske østkyst på tværs af destinationsselskaber for at indfri østkystens turismemæssige potentialer.

Langs Lillebælt findes i Haderslev Kommune en række sommerhusområder, flere campingpladser og attraktive lystbådehavne samt færgeforbindelse til Aarø. Særligt ved Aarøsund er der en koncentration af services og overnatningsfaciliteter, der tiltrækker mange turister. Området har potentiale for at udvikle sig med en markant profil relateret til kyst- og ø-turismen.

Turismepolitiske overvejelser

Med en samlet indsats på tværs af kommuner og destinationer i de kommende år er der potentiale for at trække de tyske turister ind i en bredere geografisk bl.a. med andre oplevelser på og ved vandet, de mange små øer og korte afstande fra kyst til kyst. Følgende emner forventes at få betydning for turismen ved Lillebælt og Aarø:

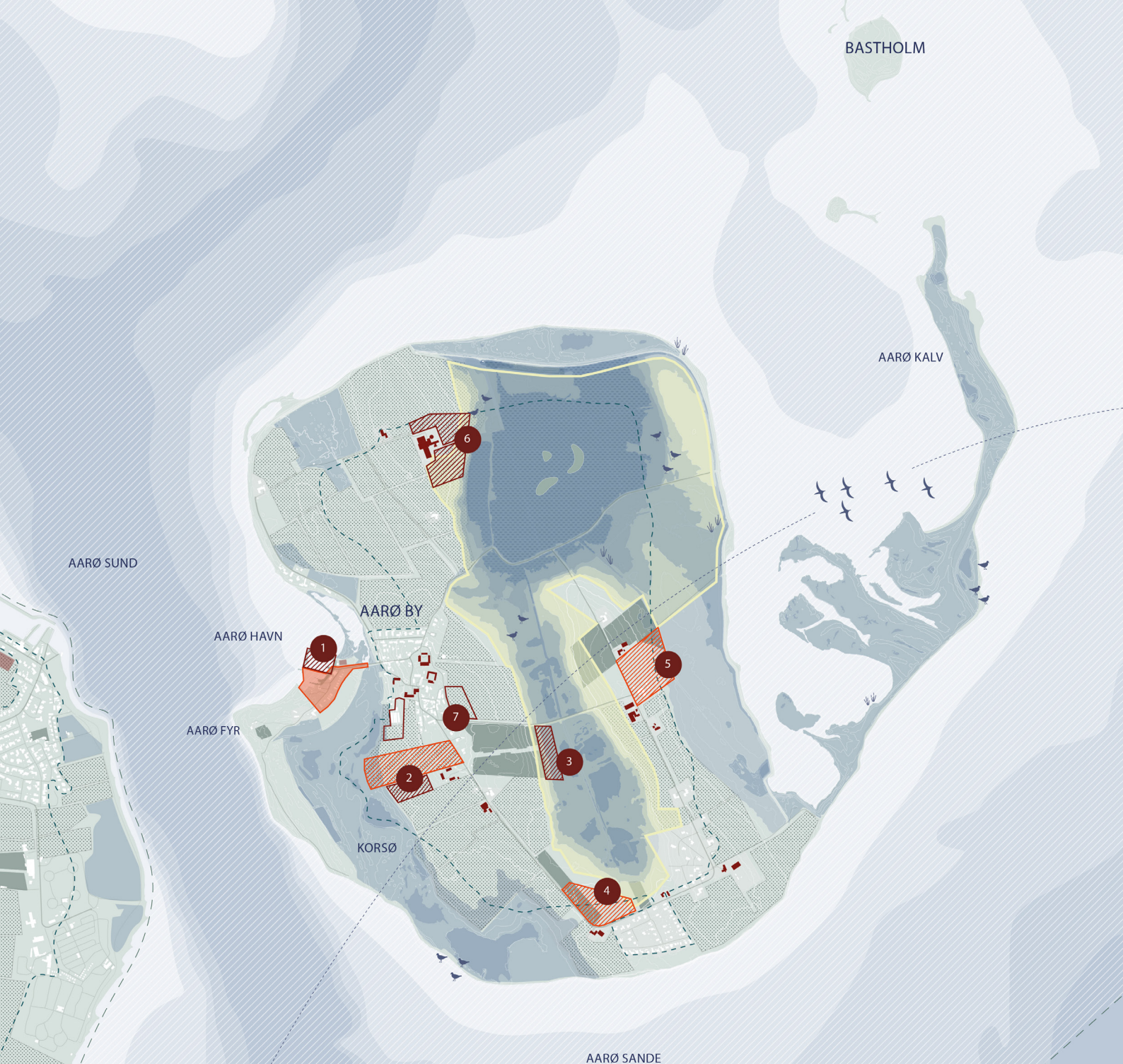
- Aarø har i 2023 fået udarbejdet en strategisk-fysiske udviklingsplan, som skal danne grundlag for turismeudvikling på øen i de kommende år.
- Udvikling af kyst- og ø-turismen ved Lillebælt forudsætter investering i overnatningskapacitet, særligt i form af feriehuse og naturnære overnatningsformer, herunder campingpladser og autocamperpladser.

Lokaliseringsprincipper ved Lillebælt og Aarø

- Nye ferie- og fritid anlæg bør placeres i tilknytning til eksisterende by eller større ferie- og fritidsbebyggelse, fortrinsvis ved Aarøsund, Aarø, Kelstrup Strand og Knud Strand.
- Nye faciliteter for natur- og kystturisme bør koncentreres på steder, hvor der er kritisk masse, eller hvor de kan understøtte rekreative ruter som cykel- og vandrestier.
- Ny bebyggelse skal indpasses i kystlandskabets karakter.
- Ny bebyggelse bør tilbyde god tilgængelighed til den stedlige natur og kyststrækning.
- Placering af nye ferie- og fritidsanlæg på Aarø skal følge principperne fra den strategisk-fysiske udviklingsplan.

- 1 Husbåde - min. 5 stk.
- 2 Resort (hytter) - 15-20 stk.
- 3 Shelters - 5 stk.
- 4 Sommerhus - 10 stk.
- 5 Campinghytter - 10 stk. (nye hytter)
- 6 Shelters - 10 stk.
- 7 Hostel / Lejrskole
- Eksisterende udlæg, mulighed for udvidet overnatningskap.
- Eksisterende udlæg, erhverv
- Potentielle udlæg, naturnær overnatning
- Potentielle udlæg, helårsbeboelse
- Potentielle udlæg, parkering
- Projektområde, klima-lavbund
- Strandbeskyttelseslinjen

Kort: Oversigt over eksisterende og potentielle arealudlæg. Kilde: "Strategisk-fysisk udviklingsplan for Aarø"

Strategisk-fysisk udviklingsplan for Aarø

Haderslev Kommune har fået udarbejdet en sammenhængende strategisk-fysisk udviklingsplan for Aarø med en høj grad af lokal inddragelse.

Planen balancerer hensynet til natur med muligheden for en øget udenlandsk turisme, der kan understøtte et levedygtigt lokalsamfund. Udviklingsplanen tager i videst muligt omfang hensyn til naturen i området, herunder udpegningsgrundlaget for Natura2000 området.

For at drive en bæredygtig turisme på Aarø er der behov for en vis kapacitetsudvidelse, så turister på fornuftig og trafikssikker vis ledes de rette steder hen, ligesom der er behov for en generel øgning af overnatningsfaciliteter.

Udvidelsen sker derfor både på arealer, der allerede er kommuneplanlagt, ved nye arealudlæg på egnede steder samt ved omdannelse af eksisterende bebyggelse. Kortet på modsatte side viser den strategisk-fysiske udviklingsplans forslag til arealudlæg, som bør behandles i forbindelse med kommuneplanrevisionen.

Indsatsen "Havn til by" omfatter fire tiltag, der skal opgradere havnens fysiske rammer og bl.a. sikre

mere tryghed for bløde trafikanter og skabe bedre rekreative rammer på havnen gennem nye klimatilpassede havnebygninger, havnepromenade, ny jollehavn samt en forbindelse mellem havn og by.

Havneforbindelsen er udpeget som åbningstræk og kan igangsættes uafhængigt af de øvrige tiltag, som kræver yderligere planlægning og procesmæssige tiltag.

Sideløbende med udviklingsplanen arbejder Naturstyrelsen på at igangsætte et klimalavbundsprojekt, der skal omdanne store dele af de nuværende landbrugsarealer til genoprettet naturtilstand. Et sådant projekt vil i bedste fald øge mængden af beskyttet natur fra 36 % - 72 %. Den strategisk-fysiske udviklingsplan ligger i tråd med klimalavbundsprojektet, men er ikke fuldt afhængig heraf.

På baggrund af de væsentlige natur- og landskabskvaliteter på Aarø, herunder beskyttelsesinteresser, vurderes det nødvendigt enten at ansøge forsøgsordningen for kyst- og naturturisme eller vurdere nærmere på de nye muligheder, der vil komme på baggrund af ny planlovgivning.

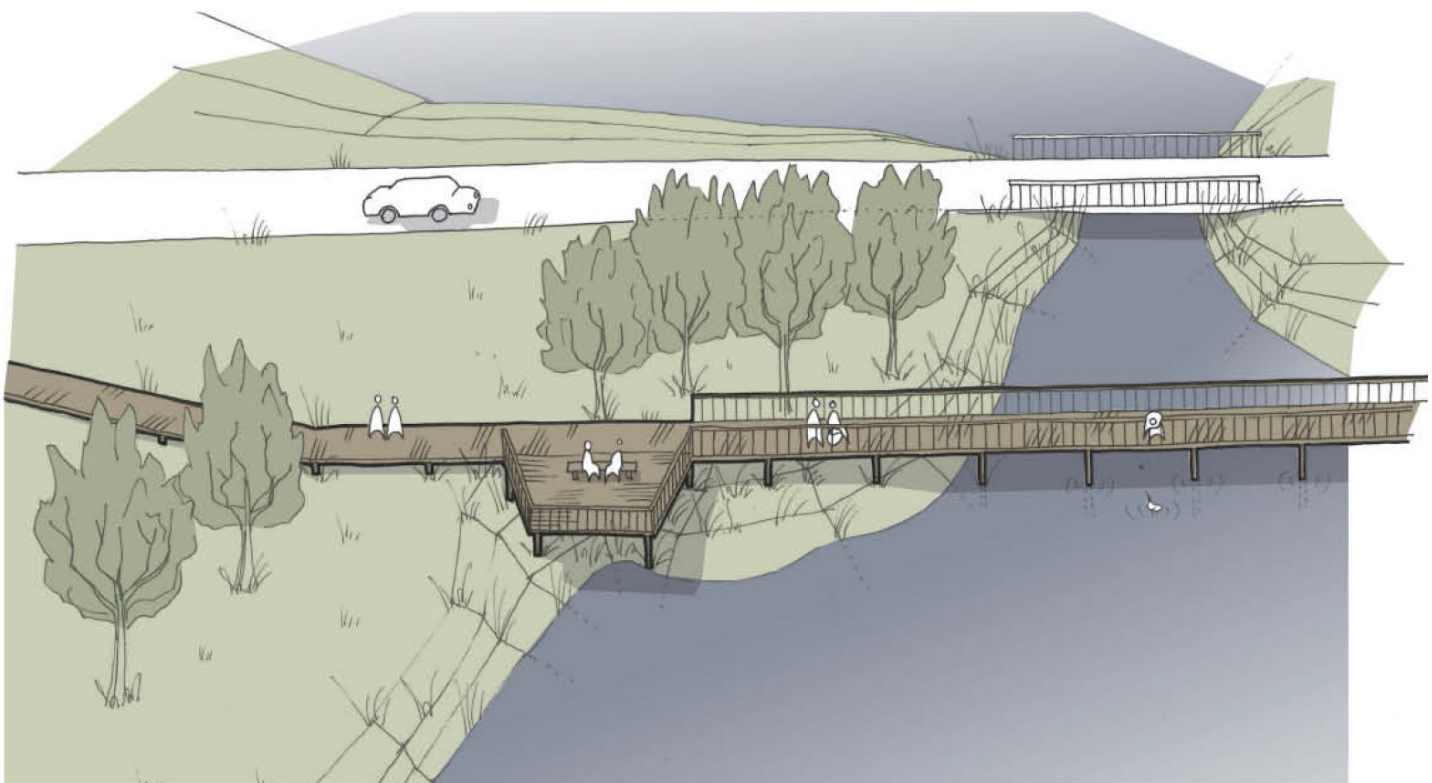

Illustration: Havneforbindelsen kobler havnen og byen sammen og udgøres af en træbro, som skaber et landskabeligt parallelforløb langs vejen. Kilde: "Strategisk-fysisk udviklingsplan for Aarø"

Forslag til to nye sommerhusområder

Der er stor efterspørgsel på udlejning af feriehuse, ikke blot i Sønderjylland, men i hele Danmark. Det vil være en forudsætning for at øge turismen i kommunen, at der etableres mere overnatningskapacitet, særligt i form af feriehuse til udlejning.

Med mindre end 60 min. til Tyskland er der et stort potentiale for at tiltrække flere tyske turister til Haderslev Kommune. Tyske turister foretrækker i høj grad at overnatte i feriehuse, og der er pt. efterspørgsel på yderligere kapacitet.

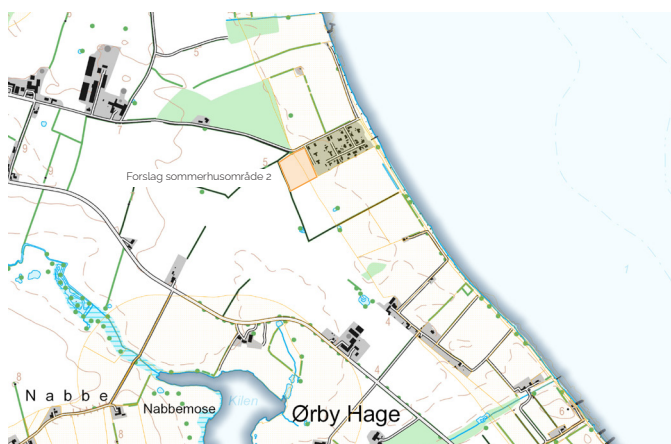
Med udlæg af nye sommerhusområder på attraktive placeringer ved Lillebælt opnås en række samfundsmæssige gevinster på lokalt, regionalt og nationalt niveau:

- Nye feriehuse kan bidrage til vækst på det tyske marked, hvilket samfundsøkonomisk bidrager til både den lokale og den nationale økonomi.
- Nye feriehuse, som placeres i tilknytning til eksisterende feriehusområder, kan være med til at skabe eller forøge kritisk masse i attraktive feriehusområder, hvilket øger grundlaget for lokale erhverv så som håndværkere, detailhandel og serviceerhverv.
- Et større udbud af feriehuse til udlejning vil være med til at styrke destinationen som helhed.

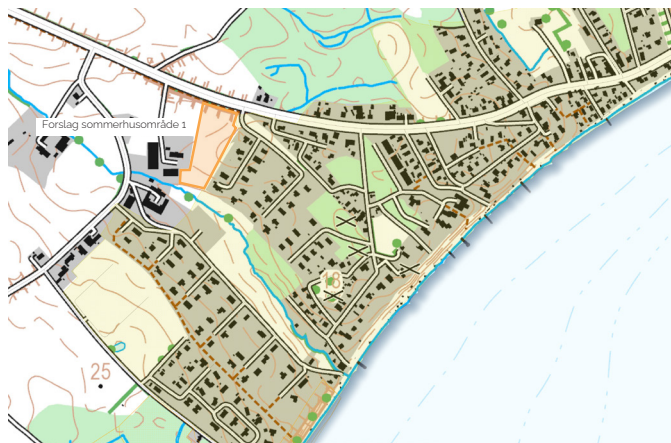
Omplacering og udlæg af nye sommerhusområder i kystnærhedszonen kan ske efter ansøgning i forbindelse med et nyt landsplandirektiv. Der er ansøgningsfrist 1. februar 2024.

Oversigtskort med eksisterende og forslag til nye sommerhusområder

Forslag 2: Nyt sommerhusområde ved Ørby Strand

Forslag 1: Nyt sommerhusområde ved Kelstrup Strand

Denne turismepolitiske redegørelse peger på to områder, hvor nye udlæg af sommerhusområder har potentiale for at skabe vækst på både lokalt og nationalt plan. Disse er markeret på kortet som "Forslag 1" og "Forslag 2". Begge områder er nærmere beskrevet på side 28-29.

Udlægget af de to sommerhusområder vil give mulighed for ca. 20 nye sommerhuse på attraktive placeringer.

Redegørelse for ubebyggede sommerhusområder i Haderslev Kommune

Pr. 2023 udgør uudnyttede sommerhusarealer i Haderslev Kommune ca. 2 ha, som vil kunne indgå i ansøgning om omplacering og udlæg af nye sommerhusgrunde jf. invitation fra Kirkeministeriet til kommunerne, 7.3.2023.

Note: Såfremt det aktuelle udkast til lovforslag om ændring af planloven vedtages, er det sandsynligt, at de uudnyttede arealer ikke kan indgå i en omplacering, da de er omfattet af skovbyggelinje.

Det vil i så fald være nødvendigt at søge om udlæg af nye sommerhusområder via den nationale restrummelighed.

Derudover findes 3,2 ha på Aarø, som også er uudnyttede og ikke lokalplanlagte, men disse indgår i Strategisk-Fysisk Udviklingsplan for Aarø og er derfor ikke relevante i ansøgning om omplacering.

Muligheder for omplacering jf. invitation fra Kirkeministeriet til kommunerne, 7.3.2023

Større ubebyggede sommerhusområder kan byttes med udlæg af nye i forholdet 1:1 i forbindelse med ansøgning om omplacering af kystnære sommerhusområder.

- Nye sommerhusområder skal udgøre sammenhængende områder, der skal placeres i tilknytning til eksisterende eller planlagte bysamfund, feriecentre eller sommerhusområder, hvor der er et turistmæssigt potentiale.
- Den enkelte kommune skal anvise, hvilke ubebyggede sommerhusgrunde i kystnærhedszonen, der kan tilbageføres, så der byttes eksisterende ubebyggede sommerhusområder med nye i forholdet 1:1 i de kommuner, hvor det er muligt.
- Offentlighedens adgang til kysten skal sikres og udbygges, således at både borgere og turister også fremadrettet kan have glæde af de åbne kyster.
- Der kan ikke udlægges nye sommerhusgrunde inden for naturområder beskyttet af naturbeskyttelsesloven, strandbeskyttelseslinjen eller i klitfredede områder.
- Nye sommerhusområder skal placeres uden for områder med særlige landskabsinteresser og naturbeskyttelsesinteresser og må ikke være i strid med væsentlige nationale interesser.
- Kommuneplanstrategien skal beskrive, hvordan de nye sommerhusgrunde kan understøtte vækst og udvikling lokalt. Som et led i strategien skal eksisterende ubebyggede sommerhusområder gennemgås, og kommunalbestyrelsen skal vurdere, om de kan tilbageføres således, at eksisterende ubebyggede sommerhusområder byttes med nye i forholdet 1:1, hvor det er muligt.

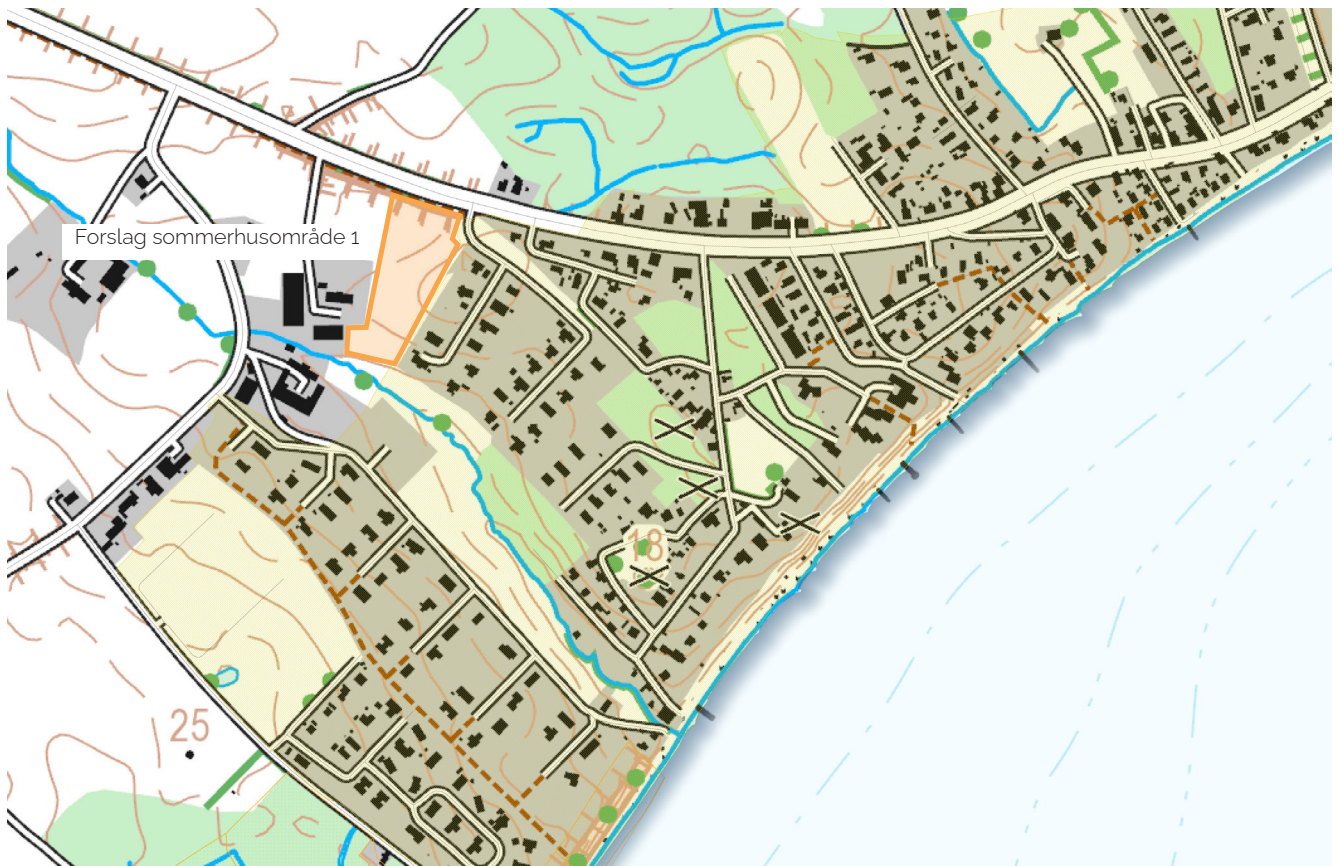
Udkast til lovforslag om ændring af planloven m.fl. 17.05.2023

Afsnit 3.3.5.2, side 76n-77ø:

"Det foreslås, at der i planlovens § 5 b, stk. 4, nr. 2, tilføjes et nyt punktum, hvorefter en ubebygget sommerhusgrund, der ikke kan bebygges efter f.eks. naturbeskyttelseslovgivningen, ikke må søges tilbageført til landzone.

Med forslaget er det hensigten at sikre, at kommunalbestyrelsen ikke – i forbindelse med ansøgning om udlæg og omplacering af nye sommerhusområder – ansøger om tilbageførsel og omplacering af tidligere lokalplanlagte sommerhusområder eller dele heraf, for så vidt angår sommerhusgrunde, der ikke er bebyggelige.

Det vil sige, at sommerhusgrundene f.eks. ikke må være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper, § 8 om klitfredning, § 15 om strandbeskyttelseslinjen, § 16 om sø- og åbeskyttelse, § 17 om skovbyggelinjen, § 18 om fortidsmindebeskyttelseslinjen, kap. 2 a om internationale naturbeskyttelsesområder og kap. 6 om fredning."

Forslag 1: Sommerhuse, Kelstrup Strand

Areal: 1,1 ha

Placering

Forslag til sommerhusområde 1 er beliggende på matrikel nr. 8a, Kelstrup, Vilstrup. Nuværende anvendelse er landbrug.

Arealet vist på kortet ligger i tilknytning til et større, eksisterende sommerhusområde, hvor der vurderes at være et turismemæssigt potentiale i kraft af den stigende efterspørgsel på feriehus samt beliggenheden ved Lillebælt og nærheden til motorvej E45.

Udbygningen vil kunne bidrage til den lokale vækst i turismen ved at tilbyde en øget overnatningskapacitet på en attraktiv placering ved Kelstrup Strand.

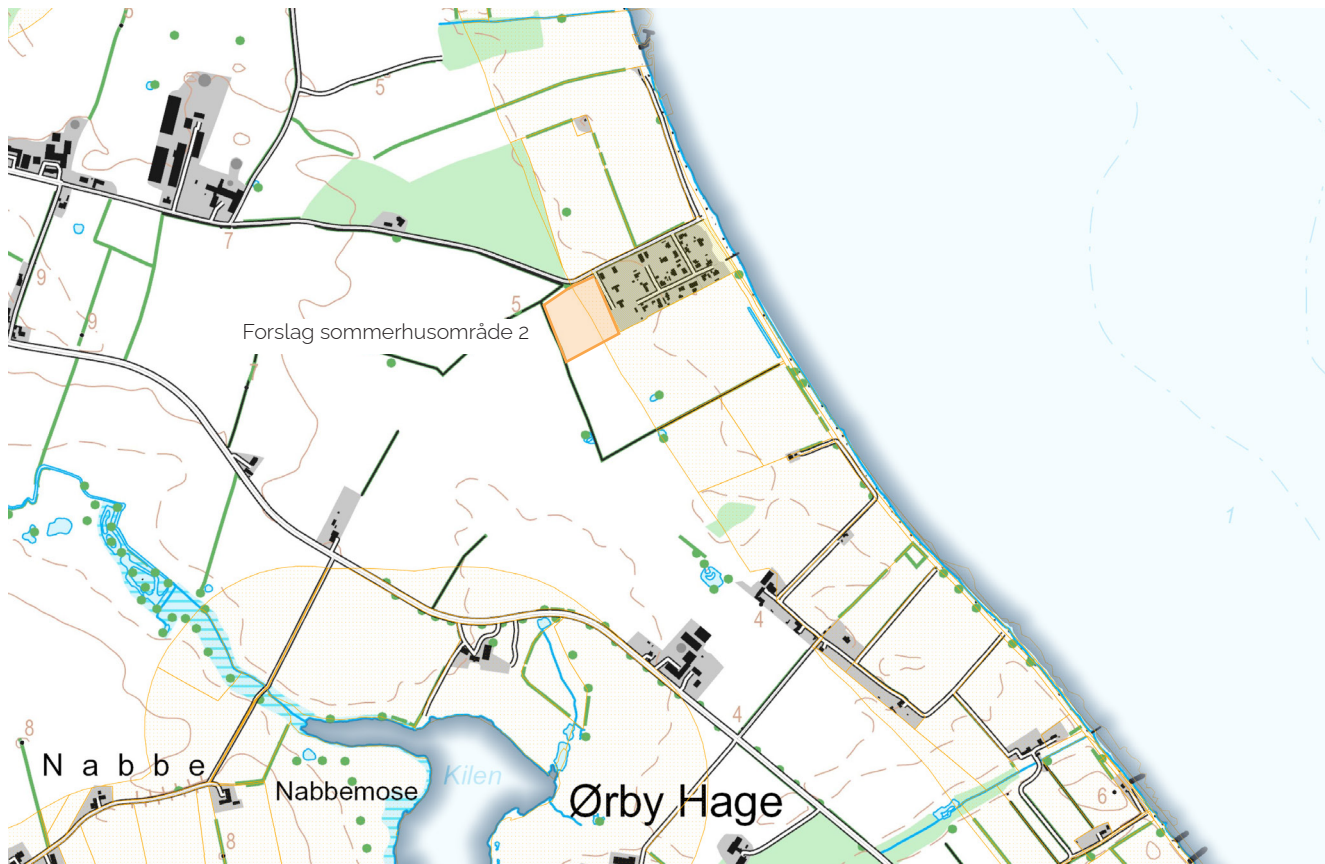
Adgang til kysten

Området ligger i bevaringsværdigt landskab, herunder kystlandskabet mellem Vilstrup Strand og Kelstrup Strand. Landskabet vurderes som særligt karakteristisk og i god tilstand.

På den baggrund vurderes det muligt at udpege et mindre areal landværts bagved det eksisterende sommerhusområde ved Hoelgårdvej. Det nye område hindrer derved ikke udsigten eller adgangen til kysten.

Naturbeskyttelse

Området ligger uden for strandbeskyttelseslinjen, men inden for skovbyggelinjen. Der vil skulle dispenseres fra denne. Området er desuden udpeget som potentiel økologisk forbindelse i kommuneplanen.

Forslag 2: Sommerhuse, Ørby strand

Areal: 1,5 ha

Placering

Forslag til sommerhusområde 2 er beliggende på matrikel nr. 204, Ørby, Vonsbæk. Nuværende anvendelse er landbrug.

Arealet som vist på kortet ligger i tilknytning til eksisterende sommerhusområde, hvor der vurderes at være et turismemæssigt potentiale i kraft af den stigende efterspørgsel på feriehus samt beliggenheden ved Lillebælt samt nærheden til Sillerup Ådal, turistområderne ved Hejlsminde og Christiansfeld (UNESCO), Haderslev by og motorvej E45.

Udbygningen vil kunne bidrage til den lokale vækst i turismen ved at tilbyde en øget overnatningskapacitet på en attraktiv og kystnær placering.

Adgang til kysten

Området ligger i bevaringsværdigt landskab, større sammenhængende landskab og kystlandskabet fra Over Åstrup til Sillerup Ådal. Landskabet vurderes som særligt karakteristisk, og det uforstyrrede kystlandskab vurderes særligt sårbart overfor større ændringer.

På den baggrund vurderes det kun hensigtsmæssigt at udpege et mindre areal bagved det eksisterende sommerhusområde ved Jørnhagevej. Området er ikke synligt fra kysten og hindrer heller ikke udsigten eller adgangen til kysten.

Naturbeskyttelse

En del af området er beliggende inden for strandbeskyttelseslinjen og kræver dermed dispensation fra Kystdirektoratet.

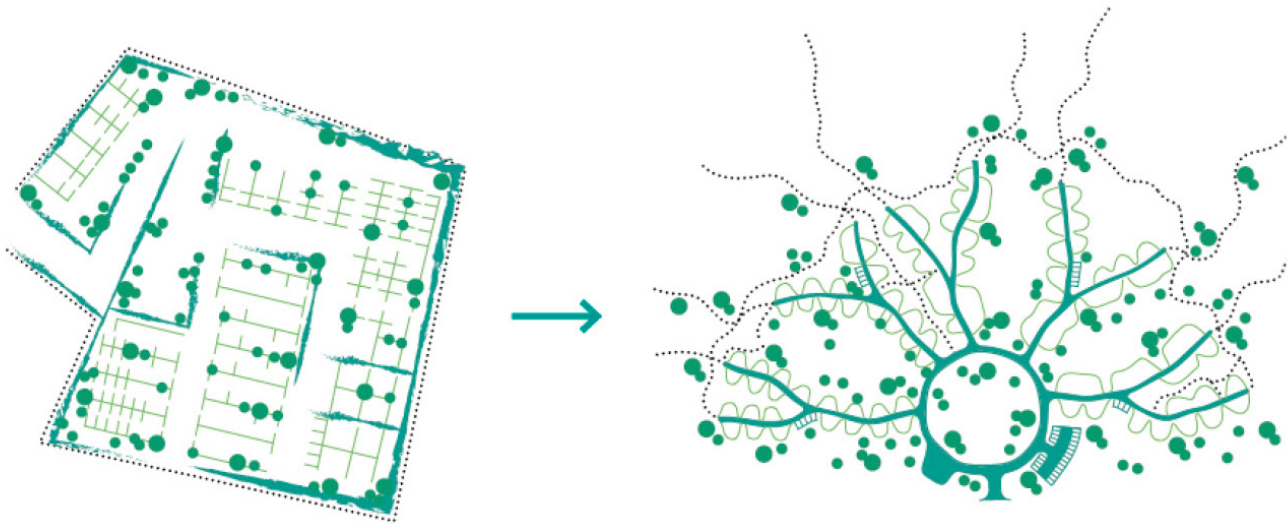

Illustration af hvordan den traditionelle campingplads omdannes til et mere organisk udtryk, hvor pladsernes placering i landskabet er med til at danne zoner og rum med et naturligt udtryk. Kilde: CAMP NOW State of the art, GUIDE, DKNT Juni 2022

Fremtidens campingpladser

Haderslev Kommune har relativt mange campingpladser, hvoraf størstedelen er placeret kystnært. Tendensen nationalt er, at campingproduktet er i udvikling, og at flere campingpladser med succes omdannes til mere outdoor- og naturprægede campingpladser, som henvender sig til et andet og yngre segment end de traditionelle fastliggere.

Destination Sønderjylland har været partner i projektet "Camp NOW", hvor Dansk Kyst- og Naturturisme har igangsat og afprøvet state of the art inden for outdoor camping. Der er bl.a. udarbejdet et inspirationskatalog til eksisterende campingpladser, som ønsker at udvikle et bæredygtigt og markedsrelevant outdoorprodukt.

Tendensen er, at de traditionelle campingpladser brydes op og redesignes efter det stedlige landskab til mere naturlige og organiske indretningsmønstre.

Projektet har beskrevet fem anbefalinger til fremtidens campingpladser, som med fordel kan være afsæt for dialog mellem aktører og myndigheder:

1. Brug landskabet som scenografi
2. Inddel pladsen i forskellige zoner
3. Skab naturnære overnatningsmuligheder
4. Styrk den lokale oplevelsesværdi
5. Tænk i bæredygtighed og biodiversitet.

Ligeledes er der stor efterspørgsel på autocamppladser med kystnær beliggenhed, og mange autocampere tiltrækkes af lystbådehavne, hvor de kan gøre stop på "en bådplads på land".

Haderslev Kommune har relativt mange autocamperpladser på lystbådehavne og inde i landet. Autocamperpladser på lystbådehavne kan bidrage til at forlænge sæsonen, da autocampere kan udgøre en indtægtskilde i skuldarsæsonen, hvor gæstesejlerne er væk.

Autocampere er en ferieform i vækst. I Danmark steg salget af autocampere med 31 % fra 2020 til 2021.

I planlægningen for autocampere på lystbådehavne er det væsentligt at have forståelse for havnenes maritime kvaliteter og miljø. Boksen til højre viser forslag til principper for indpasning af autocampere på lystbådehavne.

Forslag til planlægningsprincipper for autocampere på lystbådehavne (Dansk Kyst- og Naturturisme, 2022)

- Ændring af tilkørselsforholdene på lystbådehavnen, så området for autocampere fredeliggøres og får større kvaliteter for gæsterne.
- Indretning af pladserne så de fleksibelt kan skifte anvendelse fra vinteropbevaring til almindelig parkering og autocamperparkering.
- En kvalitetssikring af de nære, grønne omgivelser ved autocamperpladsen, så der skabes rekreative arealer til ophold, leg, grill mv. for havnens brugere.
- En tilpasning af belægningen, der understøtter et attraktivt ophold.
- En skiltning, der understøtter og vejleder om den fleksible anvendelse af pladserne.
- En forsyning, der som minimum omfatter adgang til strøm ved autocamperpladserne.
- En god adgang til lystbådehavnens faciliteter - toiletter, tømning af spildevand, vand m.m.

Foto: Gammelbro Camping ved Lillebælt.

Prioriteret turismeområde

13. Hærvejen

Hærvejen rummer et stort potentiale for udvikling af natur- og outdoorturisme og lokale rekreative kvaliteter

Udviklingen af Hærvejen er forankret hos foreningen "Udvikling Hærvejen", som er dannet af 15 kommuner langs Hærvejens vandre- og cykelruter. Foreningen arbejder for at udvikle Hærvejen som et sammenhængende turist- og fritidsområde for både borgere og turister. Nordea Fonden støtter projektet med et trecifret millionbeløb.

Hærvejen er et stykke Danmarkshistorie, og den mere end 1000 år gamle vandrerute strækker sig flere hundrede kilometer op gennem Jylland.

I dag er der både en cykel- og vandrerute gennem varierende landskaber og kulturhistoriske seværdigheder.

I Haderslev Kommune strækker Hærvejen sig fra Stengelmose i syd til Stursbøl Plantage i nord. Undervejs passerer ruten bl.a. Vedsted Sø, Tørning Mølle, Vojens by og Oksenvad Hede.

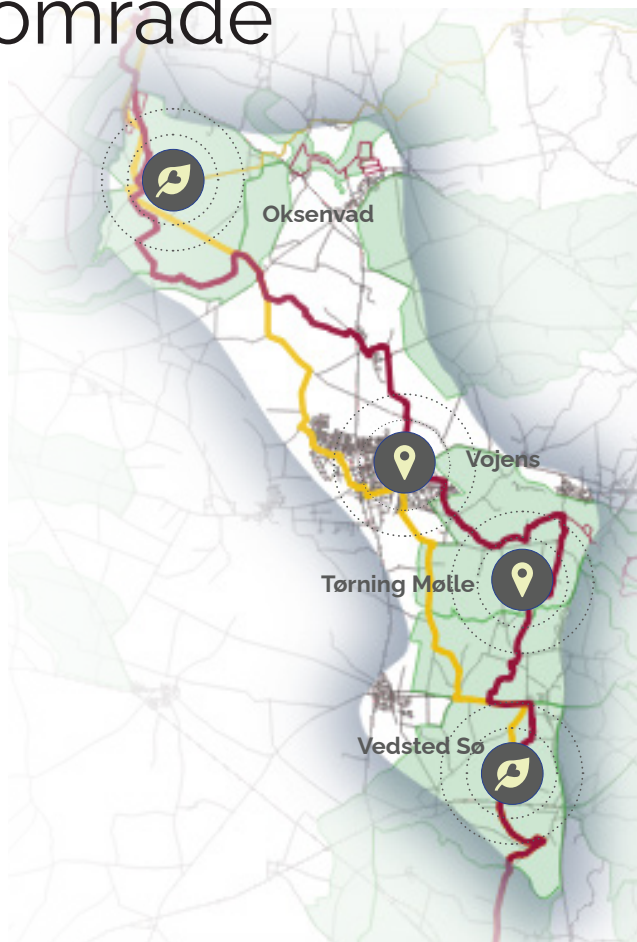
Turismepolitiske overvejelser

Det tværkommunale samarbejde skaber med støtte fra Nordea Fonden et momentum for både turisme- og lokalsamfundsudvikling langs Hærvejen. Samarbejdet er i høj grad en ressource, som bør prioriteres og derved sammentænke private og offentlige investeringer i udvikling af Hærvejens rekreative infrastruktur og oplevelsesmuligheder.

Hærvejen er en national rute med stor historisk værdi. Det er vigtigt, at den lokale historie knyttes op på den samlede, gennemgående fortælling om Hærvejen, og at knudepunkter rent funktionelt indrettes, så de egner sig som stop på en vandre- eller cykeltur.

Cykelruten har høj oplevelsesmæssig kvalitet gennem Haderslev Kommune og udgør et potentiale for at tiltrække cykelturister fra både Danmark og Tyskland.

Vandreruten har også gode kvaliteter, men lange

Lokaliseringsprincipper for Hærvejen

- Nye ferie- og fritid anlæg bør placeres i tilknytning til planlagte knudepunkter ved Vedsted Sø, Tørning Mølle, Oksenvad og Vojens.
- Nye faciliteter skal indpasses i det lokale landskab og evt. tilstødende kulturhistoriske bygninger eller oplevelser.
- Støttefaciliteter, der giver mulighed for ophold eller formidling af lokale oplevelser, bør placeres strategisk langs ruten på steder, der egner sig hertil.
- Dele af vandreruten kan med fordel omlægges eller udbygges med sløjfer/loops, der evt. kan certificeres som kvalitetsvandrestier.

stræk på landevej kan med fordel omlægges til trygge og mere spændende stiforløb for at indfri rutens potentiale for vandreturisme.

Lokale knudepunkter

Udvikling Hærvejen har fokus på at planlægge lokale knudepunkter og flere loops og sløjfer som sideruter til Hærvejen, gerne i form af ruter, der kan certificeres som kvalitetsvandrestier.

I Haderslev Kommune er der lagt op til at prioritere knudepunktsprojekter ved Oksenvad, Vojens, Tørning Mølle og Vedsted Sø. Knudepunktsprojekterne vil også kunne bidrage til at styrke de lokale bysamfund. Det er derfor også vigtigt at involvere lokalsamfund i konkrete udviklingsprojekter.

Ved Oksenvad har lokale allerede taget initiativ til at få etableret en lokal vandrerute, som de ønsker at koble sammen med Hærvejsforløbet, hvilket er helt i tråd med intentionen fra Udvikling Hærvejens strategi.

Ved Vojens findes flere centrale funktioner som indkøb og overnatningsmuligheder, der kan udvikles med tilbud målrettet vandre- og cykelturister. Vojens er desuden infrastrukturelt knudepunkt med togforbindelse øst-vest og kan dermed udgøre et oplagt start/slutpunkt for vandrere på Hærvejen.

Ved Vojens ligger også Flyvestation Skrydstrup, hvor der i øjeblikket undersøges en mulighed for at etablere et oplevelsescenter med relation til historien om F16 og F35 flyene. Tørning Mølle ligger i et naturrigt område og har i sig

selv en unik historie, som kan være udgangspunkt for et knudepunkt med tilknytning til Hærvejen. I den forbindelse er det væsentligt, at oplevelsesmuligheder og formidlingen af lokalhistorien også har relevans for Hærvejens brugere.

Vedsted Sø tiltrækker mange badegæster og har potentiale for at blive et stærkt knudepunkt med faciliteter tilpasset vandre- og cykelturisme, herunder eksempelvis overnatning og forplejning samt ruter ud i naturen.

Forbedret kapacitet og infrastruktur

Det er væsentligt at forberede infrastrukturen på centrale steder til at kunne håndtere et stigende antal vandrere og cykelturister.

Der er bl.a. behov for at styrke overnatningskapaciteten langs Hærvejen, f.eks. i tilknytning til campingpladser. Dette betyder, at flere målgrupper vil kunne tiltrækkes til Hærvejen og have mulighed for at bevæge sig over flere dage.

Vandre- og cykelrutens kvalitet kan understøttes med bl.a. omlægning af ruter fra asfalt til naturprægede stiforløb med større oplevelsesværdi og tryghed.

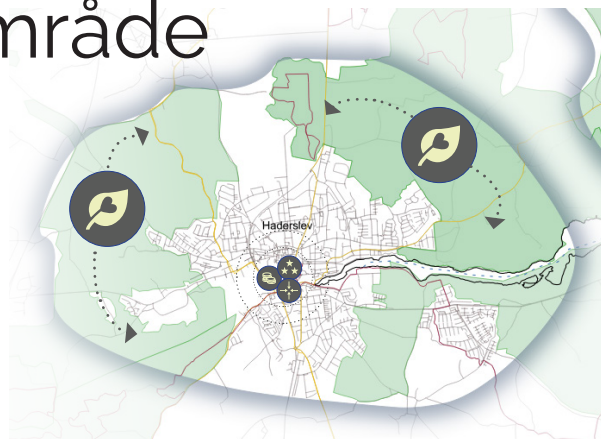
Nye investeringer i kapacitet langs Hærvejen har potentiale for både at komme lokale fritidsbrugere og Hærvejens cykel- og vandreturister til gode.

Prioriteret turismeområde

14. Haderslev by, fjord og dam

Haderslev by har unikke kulturhistoriske kvaliteter og beliggenhed med fjord og skov til alle sider

Haderslev er en by med en enestående kulturhistorie, der trækker spor tilbage til middelalderen. Byen er omkranset af skove, fjord og Haderslev Dam.

Den gamle bykerne er kendt for ikke mindst Haderslev Domkirke samt Klosterkvarteret, Slotsgadekvarteret og Naffet, alle med små, skæve huse i den ældste del af byen.

Byen rummer en række kulturinstitutioner så som Museum Sønderjylland - Arkæologi Haderslev og Ehlerssamling samt nyere aktive byrum, hvor især StreetDome er blevet et ikon for Haderslev.

Turismepolitiske overvejelser

Haderslev rummer mange kvaliteter som kultur- og turismeby, og historien træder tydeligt frem i den gamle bymidte.

Kaserneby med historie

Haderslev er i høj grad en by, der identificerer sig med det danske forsvar og er hjemsted for det Slesvigske Fodregiment. Byen har siden 1950 markeret Danmarks Befrielse med en stor lysfest, der fejrer fred, frihed og forsoning.

Kasernen ligger ca. 500 meter nord for Domkirken og binder således den historiske bykerne sammen med den nyere by.

Investeringer i hotel- og konferencekapacitet

Byens store autenticitet og kulturmiljø har potentiale som grundlag for øget turisme. Dog er investeringer i den bymæssige hotelkapacitet nødvendig for at fremme både byturismen og ikke mindst erhvervs- og eventturisme.

Et nyt projekt er undervejs, hvor det tidligere sygehus udvikles til en ny bydel med hotel- og konferencefaciliteter. **Lokalplan for projektet forventes vedtaget ultimo 2023, så omdannelsen kan sættes i værk i 2024 og forventes afsluttet 2029.**

De blå og grønne forbindelser

Haderslev er på mange måder også en by, hvor naturen er allestedsnærværende. Disse kvaliteter kan udvikles og være grobund for, at turister vil opholde sig længere tid i byen og den omkringliggende natur.

Rekreative stiforløb kan binde grønne og blå strukturer bedre sammen med eksisterende naturoplevelser som f.eks. Haderslev Dyrehave, Hindemade, Øster-, Vester- og Hinderup Skov samt sejlads og aktiviteter på Haderslev Dam og ud ad Haderslev Fjord. Her udgør et projekt om omdannelse af Jomfrustien allerede et vigtigt link.

Lokaliseringsprincipper for Haderslev by, fjord og dam

- Nye ferie- og fritidsanlæg bør koncentrerer omkring den blå forbindelse i tunneldalen fra Haderslev Dam ud i Haderslev Fjord, hvor der i forvejen er en koncentration af aktiviteter og faciliteter.
- Erhvervs- og eventturismen kan understøttes med øget hotel- og konference kapacitet.
- Der kan med fordel arbejdes på at skabe nye forbindelser ud i den omkringliggende natur.

Oversigtskort Haderslev by, fjord og dam, hvor der bl.a. investeres i udvikling af det tidl. sygehus.

Domkirken er byens vartegn

Street Dome er blevet et ikon i Haderslev by

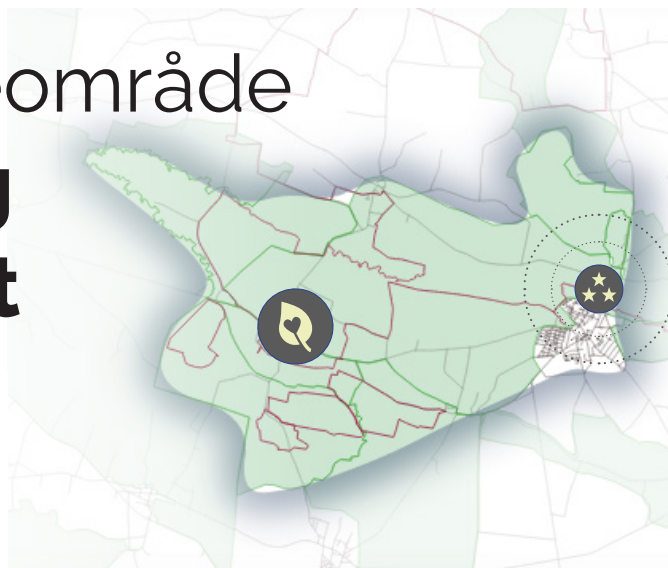

Den gamle bydel er karakteristisk med skæve huse og smalle gader

Prioriteret turismeområde

15. Gram Slot og hedelandskabet

Gram Slot har udviklet sig som en kulturinstitution, der binder kultur, natur og historie sammen

Ved Gram træder historien i karakter ført an af Gram Slot, hvor kulturarven bliver levende formidlet, og hvor der stadig er lokal produktion af fødevarer. Umiddelbart vest for Gram findes et stort hedelandskab med enestående rekreative muligheder.

Turismepolitiske overvejelser

Gram Slot og hedelandskabet udgør en kvalitet for de som søger autentiske kultur- og naturoplevelser. Gram Slot er en særlig attraktion, og gennem de senere år har slottet udviklet en række faciliteter målrettet både lokale og turister.

Foruden de historiske slotsbygninger og stalde er der etableret naturlegeplads med shelters og plads til autocampere. Gram Slot er således en væsentlig aktør og drivkraft for udvikling af natur- og kulturturisme i området.

Fra Gram forbinder Camino Frøs Herred byen med det nærliggende hede- og plantagelandskab. Særligt Stenbæk Plantage har en høj natur- og oplevelsesværdi, og området er beskyttet af Natura 2000. Naturstyrelsen ejer området, der er veludbygget med stiforløb og formidling af lokale seværdigheder. Der er desuden nogle stedsspecifikke potentialer:

- Den tidligere højskole, Stenbæklejren, rummer et potentiale som ramme for silent og dark sky turisme.
- Klimperne er en del af Danmarks officielle Geosites.
- I Gram Lergrav findes fossiler af mindre havdyr, og Museum Sønderjylland tilbyder aktiviteter og formidling af lergravens forhistoriske skatte.

Området adskiller sig fra de øvrige turismeområder ved at tilbyde stille, autentiske natur- og kulturoplevelser med slottet som omdrejningspunkt for mange dagsture. Det bør fortsat være det lokale, der er afsæt for udvikling af området, med fokus på kvalitetsfyldte oplevelser, faciliteter og formidlingstiltag, hvor særligt de geologiske kvaliteter kan udgøre et potentiale i turismemæssig sammenhæng.

Lokaliseringsprincipper for Gram Slot og hedelandskabet

- Gram Slot er den bærende kraft for turismen i området. Eventuelt nye initiativer kan med fordel placeres med nærhed til slottet og Gram by.
- Hedelandskabets uforstyrrede karakter udgør en særlig oplevelsesværdi, og området bør så vidt muligt friholdes for ny bebyggelse og anlæg.
- Rekreative støttefaciliteter kan styrke grundlaget for natur- og vandreturisme i området.
- Områdets geologiske kvaliteter kan være afsæt for udvikling af nye formidlings- og oplevelsestiltag.

Gram Slot er en markant attraktion i den vestlige del af Haderslev Kommune

Haderslev
Kommune

